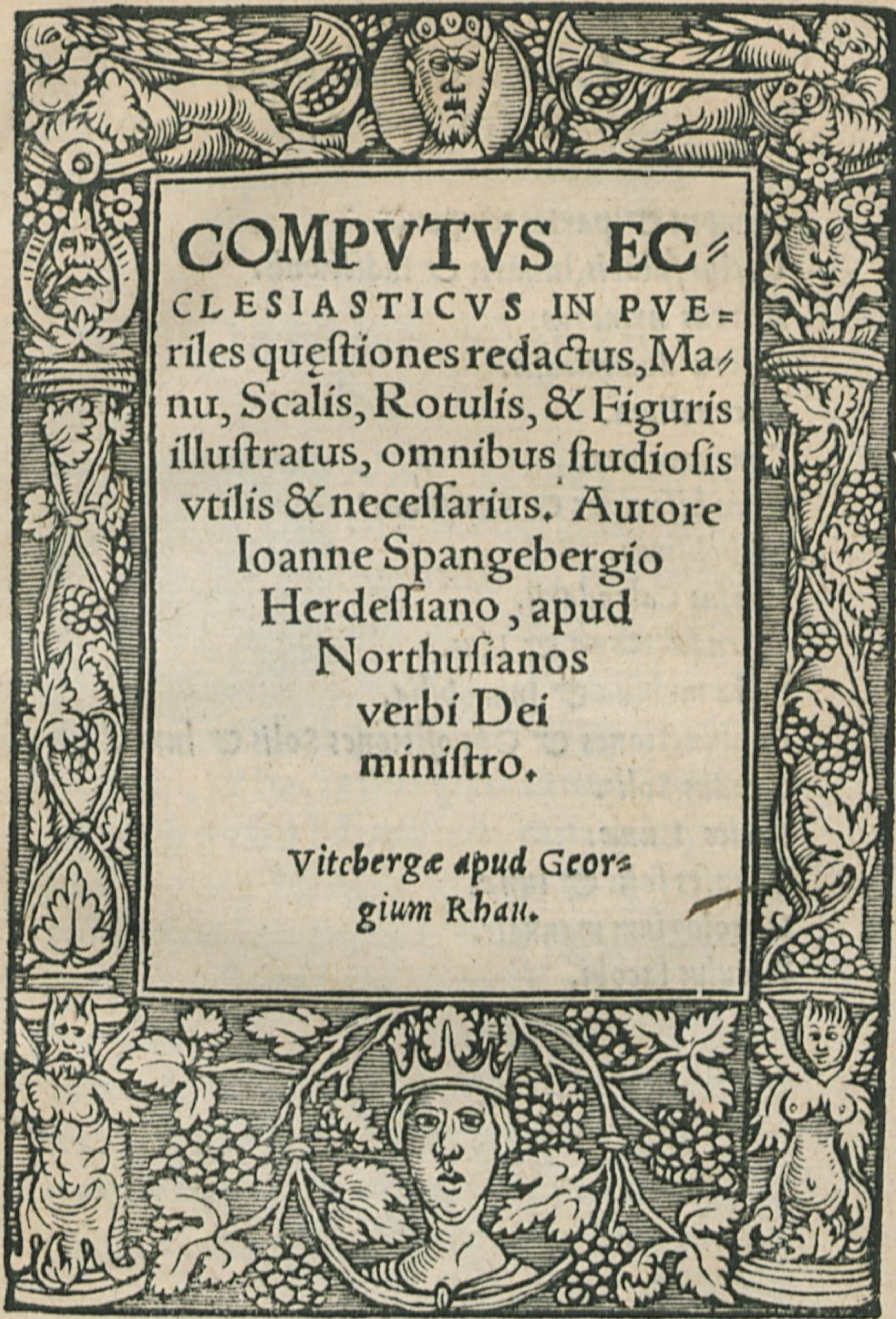

K. 20⁶

COMPVTVS EC=
CLESIASTICVS IN PVE=
riles questiones redactus, Ma=
nu, Scalis, Rotulis, & Figuris
illustratus, omnibus studiosis
vtilis & necessarius. Autore
Ioanne Spangebergio
Herdesiano, apud
Northusianos
verbi Dei
ministro.

*Vitebergæ apud Geors
gium Rhan.*

K. 20 Spangeberg

primo vort i

Docentur hoc libro
infra scripta.

Tempus & partes temporis.
Cyclus solaris, lunaris & Indictionis.
Aureus numerus.
Litra dominicalis.
Interuallum.
Concurrentes.
Anni bisextiles & Communes.
Embolismus.
Versus Calendarij.
Calendæ, Nonæ & Idus.
Festa mobilia & Immobilia.
Coniunctiones & Oppositiones Solis & lune.
Gradus Solis.
Facies Lune.
Eclipses solis & lune.
Horologium manuale.
Baculus Iacobi.

REVERENDO PATRI DOMI
no Ioanni Holtegel Abbati Vualkare
denfi, Domino & Mæcænati
suo obseruando, sem
perq; colendo.

IOANNES SPANGE,
S. D.

VM INNVMERA
tuæ Reuerendæ domi
nationis in me benefi
cia exhibita contem
plor R. P. pudet me
profecto tam diuturni
silentij, et hæctenus pro tantis benefi
cijs, viro tam Munifico, tam pio patri,
tam deniq; liberali amico & patrono
nihil gratiæ retulisse. Sed quas precor
gratias referet, cui curta & parua domi
supellex est. Tamen ne prorsus ingra
tus videar, hunc Computum Ecclesia
sticum, quem his Saturnalibus, dum per
otium licuit, in vsum studiosorum ad
ornaui, et in pueriles quæstiones, vt eo
A ij facilius

facilius teneatur verti, T. R. D. dono &
dedico, Maxime ob hanc causam, q̄ à
teneris annis huic disciplinæ T. R. D.
potissimum fauerit. Est fateor munus te
nue & exile, sed totum spero probabit
T. R. D. quæ alio qui nihil in amico so
lita est præter animum spectare. Habe
bunt proinde pueri sub T. R. D. titulo
libellum nõ prorsus spernendum, cu
ius exercitium olim in ludis frequens
erat, præsertim in patria, nunc fere se
pultum. T. igitur R. D. hoc quicquid
est, æqui bonicq̄ consulat. Christus
T. R. D. nobis diu seruet in
columnem. Datum Nor
thusiæ M. D.
XXXIX.
decimo Martij.

IOANNIS SPAN. HERDESa
siani ἑξάσιχον.

Noscere uis Cyclos Phœbi, triuiæq; labores,
Quo uariet pacto mensis & hora diem,
Mensis quot nonas numeret, quot quisq; Calendas,
Signorum & certos gliscis habere gradus,
Quid Synodus Solis, quæ sit digressio Lunæ,
Quo uertat rapidos tempore Phœbus equos?
Litera quæ Domini numerus qui dictus ab auro,
Quæ facies Lunæ, quis regat Erro polum?
Qui concurrentes, quæq; interualla bisextus,
Mobile quod festum, quilibet annus agat,
Hunc uolue exiguum uigili sudore libellum,
Cuncta tibi mira sub breuitate dabit.

ERASMI BENEDICTI SILESII,
δεκατόσιχον.

Dum legimus libros, quos proxima condidit ætas,
Et sumus in studijs quæ nouitate placent.
Interea pereunt doctissima scripta uirorum.
Nil quibus in terris clarius esse queat.
Sic latuit breuis hic multos iam Computus annos,
Obsitus in ueteri depositusq; situ.

A iij Commoda.

Annus 1711
Annus 1711

Commoda qui quamuis studiosis plurima prestat,
Adde quod ingenium seruet alatq; pium.
Attamen etati nostræ est incognitus, atq;
Vix hunc e multis unus & alter habet.
Hunc Spangebergus, Charitū decus atq; Camœnæ
Reddidit, & lucem iussit habere nouam.
Quæq; docent alij multis ambagibus, illa
Ponit in humana conspicienda manus.
Addidit & causas cur Phoebus lumina mundo
Sæpe neget, faciem cur tegat atq; suam.
Cur priuata suo Phœbe sit sæpe colore,
Et solitam cur non prebeat illa facem.
Hunc igitur quicumq; leges non ultima certe
Accedant studijs commoda (crede) tuis.

IOANNIS LONGISILVII
Northemij ἑξαστιχον.

Iam siluit plures Romanus computus annos,
Est habita in ludis mentio nulla sui.
Hunc reddit pueris tenui Spangbergus opello,
Quem ueteres multis perdocuere libris.
Quod rotulis reliqui, & tereti docuere Cylindro
Hoc te picta manus sub breuitate docet.

Quid est

vid est Computus? Est certa distiguendi tempora ratio. Grece επιλογισμος
Supputatio.

Quotuplex est Computus?
Duplex. Astronomicus & Ecclesiasticus.

Astronomicus? Est scientia distiguendi tempus secundum solis & lunæ progressum.

Ecclesiasticus? Est scientia distiguendi tempus certa ratione secundum Ecclesiæ ritum & vsum.

DE TEMPORE.

Quid est Tempus? Est mora motus rerum variabilium. Vel, Est spacium ex cœli solisque vertigine deductū, quo omnium mobilium vicissitudinem metimur.

Quotuplex est Tempus? Triplex. Presens. Preteritum. Futurum.

Presens tempus? Est finis preteriti & inicium futuri.

A iij Preter

Præteritum. Est tempus quod fuit & iam non est.

Futurum. Est quod modo non est, sed erit aliquando.

Que sunt partes temporis? Annus, Mensis, Septimana, Dies, Nox, Hora.

DE ANNO.

*Anfractus nomen
deductum ab an
bitu et frangendo
Sunt enim an
fractus, ab an
canonibus vocat
Sunt et anni flux
in se recurrentibus
tal, in an
Sunt qui sub
terranis in
in operibus
Sunt et flux
et in armis
et ad a ha quod
transfert*

Quid est Annus? Est solis anfractus, Quando scilicet peractis trecentis sexaginta quinque diebus & sex horis, Sol ad eadem loca siderum redit.

Quare dicitur Annus? Quod mensibus in se recurrentibus quasi Annulus & circulus redit, iuxta illud Virgilij. Atque in se sua per uestigia uoluitur annus.

Quotuplex est Annus? Triplex. Lunaris. Solstitialis. Magnus siue Mundanus.

Lunaris? Est qui habet triginta dies. **Hic Mensis est ein Monat.**

Solstitialis siue uertens? Est qui duodecim menses continet.

Magnus

Magnus? Est quando omnes Planetæ in eundem locum recurrunt. Vel (vt Macrobius ait) qui quadraginta nouem vertentium annorum milia continet.

Quot sunt partes anni? Quatuor. Ver, Aestas, Autumnus, Hyems. Harum initia patent his versibus.

Versus.

Ver Petrum profert, *Vrbani* nunciat Aestas,
Timotheum Autumnus, *Clementē* dat tibi Bruma.

Ver. Habet tres menses, Martium, Aprilem, Maium. Cuius partes sunt Ver nouum, adultum & præceps.

Aestas. Habet Iunium, Iulium, Augustum. Cuius partes sunt, Aestas noua, adulta & præceps.

Autumnus. Habet Septembrem, Octobrem, Nouembrem. Cuius partes quæ sunt Autumnus nouus, adultus & præceps.

Hyems. Habet Decembrem, Ianuariū, Februariū. Habet easdem partes cum alijs.

A v Quot

Quot dies habet Annus uertens? 365. dies
& 6. horas. Tanto enim temporis inter-
uallo Sol Zodiacum, hoc est, Signife-
rum perlustrat. Quater autem 6. horæ
singulis quaternis annis diem constitu-
unt, Hinc annus ille Intercalaris Bisex-
tus siue bisextilis dicitur, einschalt iar.

Versus.

L. x. u. tria ccc. sex horas continet Annus
Hæ bisextilem dant quarto quolibet anno.

Quæ accidunt anno? Aequinoctia & Sol-
stitia. Sunt enim quatuor anni muta-
tiones, scilicet, Duo æquinoxia, Solsti-
tium & Bruma.

Quid est æquinoctium siue æquidium? Est
maxima diei & noctis æqualitas.

Quotuplex est æquinoctium? Duplex,
Vernale & Autumnale.

Æquinoctium uernum? Est quando sol
intrat Arietē, videlicet decima Marcij,
Hinc vocatur Martium.

Æquinoctium Autumnale? Est quando
sol ingreditur Libram, videlicet deci-
matertia Septembris. Hinc vocatur
Septembre.

Versus.

*Solstitium dicitur
quasi solis status*

*Das ist
im Winter*

Lambert Gregorij, nox est equata diei.

Quid est solstitium? Est maxima diei & noctis inæqualitas.

Quotuplex est solsticium? Duplex, Aestiuum & Hibernum.

Solsticium aestiuum? Est quando sol ingreditur Cancrum, videlicet duodecima lunij. Der lengste tag im iar.

Solstitium Hibernum siue Bruma? Est quando sol intrat Capricornum. Der kurtzte tag im iar, 12. Decembris.

Versus.

Vitus Lucia sunt duo solstitia.

DE MENSE.

Quid est Mensis? Est temporis spacium, quo a sole luna recedens completo suo circulo eidem rursus coniungitur.

Quot sunt Menses anni? Duodecim,
Ianuarius. Der Ienner.
Februarius. Der Hornung.
Martius. Der Mertz.

Ab eo Romani olim annum auspiciabantur.

Aprilis

*solstitium
aestiuum*

*solstitium
hibernum*

Aprilis.	Der April.
	Ab eo Hebrei annum auspicantur.
Maius.	Der Mey.
Iunius.	Der Brachmonat.
Iulius.	Heumonat.
	Hic Quintilis dicitur, quod sit Quintus a Martio.
Augustus.	Der Augst.
	Hic Sextilis dicitur.
September.	Der Herbstmonat.
October.	Der Vueinmonat.
Nouember.	Vuintermonat.
December.	Christmonat. odder Vuolffmonat.

Da initia Mensium iuxta Calendarium?

Versus.

*Ci. bri. Mar. April. Phili. Nic. Iul. Pc. Egi. Remi.
(Om. De.*

DE SEPTIMANA.

Quid est Septimana? Est continua septem dierum reuolutio. Græce. εβδομα. Hebraice Sabbathum. Transit enim 7. diebus & rursus incipitur, Scribiturq; septem

Septem literis Alphabeti, a b c d e f g.

DE DIE.

Quotuplex est dies? Duplex, Naturalis siue Ciuilis, & Artificialis.

Quid est dies Naturalis? Est reuolutio primi mobilis, quæ fit in 24. horis. Vel, Est spacium quo sol ducitur circa totam terram ab Oriente in occidentem. Tag vnd nacht. Incipit autẽ dies Ciuilis vel Naturalis a media nocte.

Quid est dies Artificialis? Est spacium quo sol moratur super nostrum Hemispherium. Der tag zuuischen der Sonnen auffgang vnd niddergang. Hæc dies iuxta Solis ascensum vel descensum crescit vel decrescit.

Quæ sunt partes diei? Diluculum, cum incipit dignosci dies.

Aurora diei clarescentis exordium.

Mane, Matutinum tempus, cum dies est clarus. Morgen.

Meridies, Est diei medium, Der mittag,
Serum

Serum diei, Est tempus occiduum, Der
abend.

Suprema tempestas, Est diei nouissima
pars.

Vesper, Ab Hespero stella, siue Crepus-
culum vespertinum, dubia lux inter lu-
cem & tenebras, So tag vnd nacht schei-
det.

Quotuplices sunt dies? Multiplices, Alij
enim dicuntur.

Festi, Feirtag.

Profesti, Vuercktage.

Intercisi, Die man halb feirt.

Fasti, Gerichtstage.

Nefasti, Daran mā nicht gericht helt.

Religiosi vel Atri, Verbante odder
verworffen tage.

Comitiales, Reichstage.

Preliares, Streittage.

Critici vel Decretorij, Daran man von
der kranckheit vrteilen mag, als der
sibend, vierzehend &c.

Quomodo appellantur dies Septimane?

Apud Gentes appellantur dies a Pla-
netis,

netis, vt dies Solis. Dies lunæ. Martis.
Mercurij. Iouis. Veneris. Saturni.
Apud Christianos dicendum est, Dies
Dominica siue prima. Dies secunda. Di
es tertia. Quarta. Quinta, &c.

DE NOCTE.

Quid est Nox? Nihil aliud est nisi um
bra terræ. Vel, Absentia solis.

Que sunt partes Noctis?

Prima fax, q̄ tum faces primum, hoc
est, lumina ferri incipiant. So man
die liecht anzundet.

Concubium noctis a cubando. So man
schlafft vnd ruget.

Conticinium, a tacendo, q̄ tum omnia
tacent. Mitternacht.

Intempesta nox, q̄ tum tempus agen
di nullum est.

Gallicinium, q̄ tum galli cantent.

Diluculum, vel, Crepusculum matuti
num. Dubia lux, So tag vnd nacht
scheidet.

QUOT

Quot sunt uigilia noctis? Quatuor.
Prima uigilia, Secunda, Tertia, Quarta.
Et vnaqueq; trium horarum spacium
continebat.

DE HORA,

Quid est hora? Est finis temporis.
Hinc Horologium, instrumentum quo
horæ designantur. Et Horizon termi-
nator visus, et Horoscopus latine as-
cendens. Der auffstigende ort des hy-
mels gegen morgen.

Quotuplices sunt horæ? Duplices
Aequales & inæquales.

Aequalis hora, est vigesimaquarta
pars diei ciuilis siue naturalis.

Inequalis, est duodecima pars diei
artificialis, Illius scilicet temporis ab or-
tu solis ad occasum. De huiusmodi ho-
ris intelligendum est quod in Euange-
lio dicitur, Christum crucifixum hora
sexta, Hoc est ipso meridie, Et expirasse
hora nona, hoc est, sole iam ad occubi-
tum

tum vergente. Et illud de mercenarijs
in vineam, vndecima demum hora mis-
sis, hoc est, paulo ante solis occasum, Et
illud quod, Nonne duodecim horæ diei
sunt,

*Hore Planetarum singulis diebus
& noctibus.*

Hore diei.	Sontag. I.	Freitag.	Mit woch.	Montag. II.	Sonabēt. II. IZ.	Döner. IO. II. IZ.	Dinstā. 9. IO. II. IZ.	Hore noctis.
Mars.								Satur.
Iupiter.								Luna.
Satur.								Mercu.
Luna.								Venus.
Mercu.								Sol.
Venus.								Mars.
Sol.								Iupiter.
Mars.								Satur.
Iupiter.								Luna.
Satur.								Mercu.
Luna.								Venus.
Mercu.								Sol.
Venus.								Mars.
Sol.								Iupiter

B *Figurat*

Figurae Planetarum,

Saturnus.	♄
Iupiter.	♃
Mars.	♂
Sol.	☉
Venus.	♀
Mercurius.	☿
Luna.	☾

Ordo Planetarum habetur
hoc versu.

Post sim sum sequitur, ultima luna subest.

Tantum de partibus temporis,

Cycl
min
im dr
Sigt

De quibus agitur potissimum in supputatione
Ecclesiastica? De Cyclis. De Aureo nu-
mero. De litera Dominicali. De Inter-
uallo. De Concurtentibus. De anno bis-
sextili. De annis communibus. De Em-
bolismo & Calendario.

DE CYCLIS.

*Cyclus
vniuersalis
vniuersalis
vniuersalis*

Quid est *Cyclus*? Est spacium anno-
rum in se rediens. Dicitur autem *Cyclus*
quasi circulus, quod quasi in orbem & cir-
culum digestus, annorum ordinem sine
varietate complectitur.

Quotuplex est *Cyclus*? Triplex, Solaris,
Lunaris & Indictionis.

Quid est *Cyclus solaris*? Est spacium vi-
ginti octo annorum, quo sol ad pristinam
nam positionem reuertitur.

Quid est *Cyclus Lunaris*? Est spacium
decemnouem annorum, quo omnes
lunæ diuersitates ad pristinam positio-
nem redeunt.

Quid est *Cyclus Indictionis*? Est spacium
B ij quinde-

*Cycli quatuor
si erant h.
loci erat Altho-
nis, ubi aliquid
nomen bant. id
entem nomen est
trastu, a curia
lari. tunc cum
si Amha non
dandus*

quindecim annorum a Romanis inuen-
tum, vt tribus lustris toto orbe tributa
Romanæ reipublicæ soluerentur.

DE AVREO NUMERO.

Quid est Aureus numerus? Est numerus
decemnouenalis, a veteribus aureis lite-
ris scriptus, Hoc modo,

I. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

II. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Hunc numerum vocant quoq; Cyclum
lunarem, Complectitur enim in se spa-
cium 19. annorum. His effluxis denuo
ab vnitatem incipiendum est.

Quomodo inuestigandus est Aureus numerus?
Accipe minorem incarnationis Do-
mini annum, & incipe a signo crucis
dextram versus numerare 1.2.3.4.5.6. &c.
donec perueneris ad annū quem que-
ris, Et quicumq; numerus tibi offertur,
eum

eum scias esse Aureum numerum anni
illius.

AVREVS NUMERVS,

B in De litera

DE LITERA DOMINICALI.

Quid est litera Dominicalis? Est litera ostendens cuiusque anni diem dominicum.

Quot sunt literæ dominicales? Septem, a b c d e f g.

Quopacto inuestiganda est litera dominicalis?
Accipe minorem incarnationis Domini numerum, & incipe numerare a signo crucis dextram versus 1. 2. 3. 4. 5. 6. &c. donec perueneris ad annū quem quaeris, & quæcumque tibi offertur litera, eam scias eiusdem anni literam dominicalem. Si vero duæ occurrerint, scias significari annum bisextilem, Et litera quæ superiorem locum occupat, est litera dominicalis usque ad ferias diui Mathiæ, Quæ inferiorem, usque ad finem anni.

LITERA DOMINICALIS.

Est ne alia via inuestigandi literam dominica-
lem? Imo, iuxta hunc versiculum in ma-
nu sequenti positum.

g f e d c b a
Grandia frendet eques dum cernit belliger arma.
B iij De

DE INTERVALLO.

Quid est Intervallum? Est numerus septimanarum cuiuslibet anni variabilis.

Quotuplex est Intervallum? Duplex. Maius & minus.

Intervallum maius. Est spacium inter dominicam proximam post festum Pentecostes, & dominicam primam Adventus Dominici. Hoc Intervallum maius, variatur iuxta augmentum & decrementum Intervalli minoris.

Intervallum minus. Est spacium inter dominicam proximam post Christi natalicia, & dominicam Esto mihi.

Quo pacto inuestigantur septimane Intervalli minoris? Septimane Intervalli minoris inuestigantur his versibus.

I	2	3	4	5
Elephas	A terra	festinat	Bubalus	extra.
6	7	8	9	10
Clericus	facete	decipitur	gaudijs	crebre
11	12	13	14	15
Articulum	degener	Gaman	excellit	adulter.
				Docco

16 17 18 19
Doceo barbatum egomet considero, nullum.

Elucidatio horum uersuum.

Habes hic iuxta Aureum numerum dictiones 19. Prima dictio Elephas seruit 1 A terra 2 Festinat 3 &c. Dictio ultima (nullum) nulli numero seruit, sed est completio metri. Quot ergo literas quælibet dictio habuerit, tot sunt Interualli septimanæ. Exempli gratia, Elephas quia scribitur septem literis, ostendit septem esse septimanas eo anno quando 1. est Aureus numerus. A terra scribitur sex literis, ideo indicat sex septimanas, cum Aureus numerus est 2. Sic de reliquis iudicandum est.

Habet illa supputatio semper ueritatem?
Non. Si enim litera dominicalis alicuius anni precesserit in ordine Alphabeticæ primam literam alicuius dictionis hic positæ eidem anno seruientis, tunc una septimana addenda est.

Exempli gratia.

B v Anno

Anno 1535. seruiebat dictio Doceo^e
quæ 5 literis, ostendit 5 tantum septi-
manas, Sed quia hoc anno litera domi-
nicalis erit c quæ p̄cedit in Alphabeto
primam literã dictionis Doceo scilicet
d, ideo addenda erat vna septimana.

Versus.

Littera presentis quando præcesserit anni
Litterulam primam uerbi, superaddimus unam
Hebdomaden, uerum sequitur si, iungito nullam.

DE CONCURRENTIBVS.

Quid est Concurrentes? Est numerus diei
vel dierum, qui supersunt a festo Nata-
lis Christi inclusiue, usq; ad dominicam
proximam inclusiue.

Quot sunt Concurrentes anni? Concur-
rentes non excedunt numerum senari-
um, neq; sunt idem in quolibet anno.

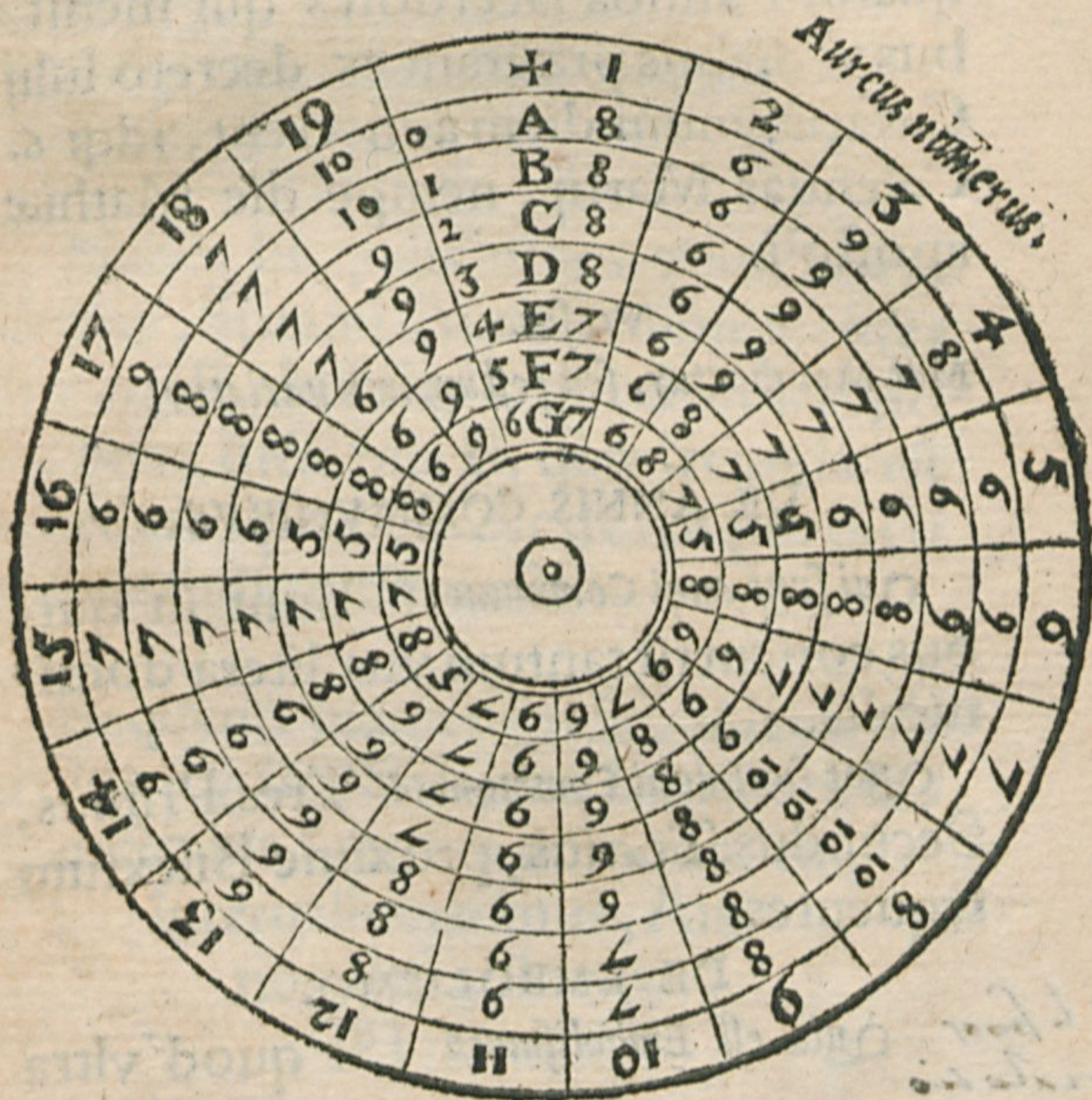
Quo pacto inuestigantur Concurrentes anni?
Ex litera dominicali, Quando enim a,
litera est dominicalis, nullus est anni cõ-
currentes, Si b. vnus, Si c. duo, Si d. tres,
Si e. quatuor, Si f. quinque, Si g. sex.

versus

Versus.

Tu concurrentes agnosces carmine tali.
 A nil, unum b. c duos, d. tres tibi monstrat.
 Quattuor e præbet, f. quinos, g. tibi sex dat.

Sequenti figura inuestigabis quoque
 Interuallum & Concurrentes.
 Cōcurrētes. Litera dominicalis.

[Faint handwritten notes in a cursive script, likely a commentary or explanation of the diagram.]

*Est autem Bisextilis, per
 quatuor annos in quibus
 adhibetur, crescit enim per
 quatuor annos quarta pars
 anni, ut n. b.*

DE ANNO BISEXTILI.

*quarto anno
 assumptum
 n. b. x. //* **Quis est annus bisextilis?** Est in quo con-

currunt binæ literæ dominicales.
Vnde habet nomen? A bisexto, quod eo anno
 in Ecclesiis bis pronuntiatur 6. ka. Martij.
 Dicitur & annus Intercalaris, quod per
 quatuor annos sacerdotes qui mensibus
 ac diebus præerant ex decreto Iulij
 Cæsaris, unum diem adijcerent, Idque 6.
 Calendas Martij, nempe die Mathiæ
 apostoli.

Versus.

Mat. Mat. dicatur, sed festum non uariatur.

DE ANNIS COMMVNIBVS.

Qui sunt anni Communes? Sunt in quibus
 concurrunt tantum una litera domi-
 nicalis.

Quot sunt anni Communes? Tres. Primus,
 Secundus, Tertius, proxime Bisextum
 sequentes.

DE EMBOLISMO.

*Embo l. sinus
 .i. intercalatio* **Quid est Embolismus?** Est quod ultra
 duos

*Embo l. sinus
 Idem intercalatio
 tag, Idem in
 p. h. l. r. a. m.
 2 + tag Idem
 for ungo untag*

duodecim menses superest. Dicitur
Intercalatio, supraugmentum siue su-
perexcrecens anni solaris super luna-
rem. Habet enim annus iste tredecim
lunationes siue menses lunares.

Quopacto deprehenditur Embolismus? Hoc
versiculo.

Bonus erat homo Kato, nobilis quoq; Seno.

2 5 8 10 13 16 18

Elucidatio.

Habes hic 7 dictiones. 7 annis ser-
uientes, Si enim Aureus numerus fue-
rit 2 erit Embolismus, quod indicat pri-
ma litera dictionis B. quæ secunda est
in ordine alphabeti. Sic de reliquis dicti-
onibus iudicandum est.

Sequenti manu depicta, videbis ob-
oculos Cyclos, Solarem, Lunarem, In-
dictionis, Literam dominicalem,

Interuallum minus, An-

nos, Bisextilem &

Communi-

nes

nes

Annus cō 19
 unnis.

Bissex
 ius.

	Sum	29	39
Frendet Eques		Cernit	Belliger
13	14	15	16
6	7	8	9
2	3	4	5
Sum Cernit	Belliger	Arma	Grandia
9	10	11	12
2	3	4	5
13	14	15	1
Belliger Arma	Grandia	Frendet	Eques
5	6	7	8
17	18	19	1
9	10	11	12
Grandia Frendet	Eques	Sum	Cernit

Litera dos
 miniculis.

	1	2	3	4
Solaris	1	2	3	4
Lunaris	15	14	15	16
Indictiois	5	6	7	8

Anno 1532. Incepta est praxis
 huius manus depicta. Et durat
 usq; ad annum 1559. tum in-
 novanda est.

Da elucidationem huius manus depicta.
Index huius manus ostendit annum Bis
sextilem, Medius, primum annum com
munem post bisextū, Annularis secun
dum annum communem, Auricularis
tertiū annum communem indicat. His
agnitis, ad plica versum sequentem.
Grandia frendet eques dum cernit belliger arma.
28 articulis digitorum iuxta Quotam
Cycli solaris, qui constat 28 annis, Et
percurrere articulos digitorum hoc ver
su quinquies, semper ponendo duas
dictiones in articulis Indicis tam in con
cauis q̄ in conuexo manus, incipiendo
a radice Indicis. In cœteris vero digito
rum articulis, vna tantum dictio ponen
da est, vt patet intuenti. De Cyclis idem
facias, numerādo a primo articulo Indi
cis, p̄currendo omnes digitorū articu
los vsq; ad extremū auricularis. Habes
autem in radice Indicis pro anno Do
mini 1 5 3 2. Cyclum solare 1. Lunare
vero siue aureum numerum 13. Indictio
nis autem 5 vt coram vides in manu.
Pro

Pro inueniendis Septimanis Interualli minoris, ad plica dictiones horum versuum, digitorum articulis.

1 2 3 4 5
Elephas A terra festinat bubalus extra

6 7 8 9 10.
Clericus facete decipitur gaudijs crebre.

11 12 13 14 15.
Articulum degener Gaman excellit adulter.

16 17 18
Doceo barbatum egomet &c.

Quia autem Aureus numerus siue
Cyclus lunaris 13. tangit radicem Indicis
anno 1 5 3 2 Cui Aureo numero siue
Cyclo lunari seruit dictio Gaman.
Quapropter hæc dictio Gaman adpli-
canda est radici Indicis, & mox indica-
bit literarum numero Interualli septima-
nas, seruata tamen cautela prius adno-
tata. Sic de reliquis agendum est.

Sequenti Figura, omnia quoque predicta
ob oculos videbis.

Annus

ANNI DOMINI.

1532	13	1	5	8	f	6	6
1533	14	2	6		e	8	4
1534	15	3	7		d	7	3
1535	16	4	8		c	6	2
1536	17	5	9	b	A	8	1
1537	18	6	10		g	6	6
1538	19	7	11		f	9	5
1539	E	8	12		c	7	4
1540	2	9	13	d	c	6	3
1541	3	10	14		b	9	1
1542	4	11	15		A	8	0
1543	5	12	1		g	5	6
1544	6	13	2	f	c	8	5
1545	7	14	3		d	7	3
1546	8	15	4		c	10	2
1547	9	16	5		b	8	1
1548	10	17	6	A	g	7	0
1549	11	18	7		f	9	6

Concurrentes.

Intervallum.

Litera domini.

Bisextus.

Indictionis.

Solaris.

Aureus numerus.

Cyclus lunaris.

Anni Domini.

C

1550	12	19	B	e	7	4
1551	13	20	9	d	6	2
1552	14	21	10	c	b	3
1553	15	22	11	A	7	0
1554	16	23	12	g	5	6
1555	17	24	13	f	8	5
1556	18	25	14	e	d	3
1557	19	26	15	c	9	2
1558	1	27	1	b	8	1
1559	2	28	2	A	6	0

Concurrētes.
 Interuallum.
 Litera dominicalis.
 Bisextus.
 Indictionis.
 Solaris.
 Aureus numerus.
 Cylus Lunarīs.
 Anni Domini.

Sequenti quoq; Scala offendes Au-
 reum numerum, Interuallum,
 Articulum anni & Dig-
 gitum anni, Et Lu-
 nare signum.

1	Ab	Escis	Tauri	Semel
2	Bos	arcet	Libram	bis
3	Cum	Flos	aqua	semel
4	Dat	bis	Cancrisans	ter
5	Ex	ca	Scorpius	bis
6	fac	cito	piscis	bis
7	Grex	fert	Leonem	bis
8	Hunc	dum	sagitto	semel
9	Is	gemit	Taurus	bis
10	Ka	cape	uirgo	semel
11	Lux	apud	aquam	bis
12	Mors	Di	gemini	semel
13	nec	glans	scorpisans	ter
14	O	esox	piscis	bis
15	pro	armis	Cancri	semel
16	quis	dat	sagittam	bis
17	Rex	bos	arieti	semel
18	sunt	Eue	uirgines	bis
19	tu	cum	Capricorno	semel.

Da elucidationem huius Scale. Habes in
hac Scala primum aureum numerum
suis figuris depictum, Deinde 19. sillab
bas aureo numero seruientes, iuxta or
dinem literarum. Tertio 19. dictiones
C ij quæ

quæ ostendūt Interuallum, Digitum &
Articulum anni pro inueniendis festis
mobilibus, & coniunctionibus solis &
lunæ. Quarto habes lunare signum &
radicem anni, Et quoties signum hoc
pronunciandum sit semel aut bis aut
ter. Quæsiturus itaq; Interuallum, reci-
pe sillabam per ordinem alphabeti, aut
reο numero conuenientem, vt Ab pro
1. Bos pro 2. Cum pro 3. &c. Hoc ha-
bito, mox sequens dictio per vocalem
suam vltimam ostendit numerum sep-
timanarum Interualli minoris videlicet,
Per vocalem a, quinq; , per e sex, per i,
septem, per o octo, per u nouem, iux-
ta hos Versus,

Quinq; dat a, sex porrigit e, septemq; dabit i,
Indicat o quater bis, atq; u ter tria monstrat.

Attentis tamen cautelis de litera domi-
nicali & anno bisextili superius ad no-
tatis.

Deinde per eandem vocalem vlti-
mam, eadem dictio quoq; ostendit di-
gitum anni hoc ordine, Si fuerit a, sig-
nat

nat Indicem sinistrae manus, Si e medi-
um, Si i, annularem, Si o, auricularem
sinistrae manus, Si u, auricularem dex-
trae manus, iuxta hunc versiculum.

A dabit Index, e medius, fac caetera recte.

Proinde eiusdem dictionis prima lite-
ra ostendit articulum digiti inuenti, puta
a, indicat primum articulum, b secun-
dum, c tertium, d quartum, e quintum
f sextum, g septimum, iuxta hos ver-
sus.

A primum profert, alium b, c quoq; tertium.

D quartum, e quintum, f sextum, g sep. tibi monstrat.

Postremo habes nomina duodecim
signorum, quae sunt.

Ar, taurus, gemini, cancer, leo, uirgoq; libra,

Scorpius, arcitenens, capricornus, amphora, pisces.

Et iuxta haec signa, numerum qui
ostendit radicem anni & faciem lunae.
Si enim nomen signi desierit in voca-
lem, signum semel pronuntiandum est,
Si in vocalem & consonantem, bis, Si in
vocalem & duas consonantes, ter.

Da exemplum. Anno 1539. seruit hec

C iij clausula

hæc clausula, Ab escis tauri. Aureus numerus est i quem indicat litera a huius syllabæ ab, quæ est literarū prima. Interualli septimanæ sunt septem, quas demonstrat vltima vocalis huius dictionis Escis, quæ est i, A enim indicat 5 septimanas, E sex, I septem, O octo, u nouem. Digitus anni, est annularis sinistrae manus, quem indicat quoq; vltima vocalis eiusdem dictionis Escis, quæ est i, a enim indicat Indicem sinistrae manus, e medium, i annularem, o auricularem, u auricularem dextrae manus. Articulus anni, est quintus in ordine digiti annularis, quem demonstrat prima litera eiusdem dictionis Escis, quæ est E, a enim indicat primum articulum digiti, b secundum, c tertium, d quartum, e quintum, f sextum, g septimum. Radix anni, siue signum lunare, est prima facies Tauri, quod indicat dictione Tauri, quæ desinit in vocalem simplicem, Ideoq; semel pronunciandum est, Sic de reliquis annis agendum est.

De Cas

DE CALENDARIO.

Quid est Calendarium? Est libellus in quo quod singulis cuiusque mensis diebus gestum sit, scribitur. Vel, est liber mensium & festorum dies continens.

Ad quid prodest scire Calendarium? Ut discamus quod sint Menses, Calendæ, Nonæ & Idus cuiuslibet Mensis, Deinde, Gradus solis, & facies lunæ, Et quo pacto inveniendæ sunt festa mobilia, Coniunctiones & oppositiones Solis & lunæ.

Da versus Calendarij.

Ianuarius -

C. iij

Ianuarius habet dies 31.

Cisio Ianus Epi sibi uendicat Oc feli mar an,
Prisca fab Hag Vincenti Paulus nobile lumen.

Februarius habet dies 28.

Bri Pur Basil Agath Sub Febre Scholastica Valēt
Iuli coniunge tunc Petrum Mathiam inde.

Martius habet dies 31.

Martius officio decoratur Gregoriano,
Gertrud alba bene iuncta Maria genitrice.

Aprilis habet dies 30.

April in Ambrosii festis ouat atq; Tiburci,
Et Valer sanctiq; Geor Marciq; Vitalis.

Maius habet dies 31.

(Soph
Philip Crux Flor goth Iohan latin Epi ne ser &
Maius in hac serie tenet Vrban in pede Cris. Can

Iunius habet dies 30.

Nic Marcelle boni dat Iun primi Ba Cyrini
Viteq; Mar Prothus al sancti Iohā Io dor le Pe Pau

Iulius habet dies 31.

Iul uisit Huldreich oc bil Chili Fra bñ Margar Apost
(al

Arnolphus Prax Mag Ap Christ Iacobiq; sim Abs

Augustus habet dies 31. (don.

Pe Steph Steph Prothe Six Don Cir Ro Lau Tibur
(Hip Ens.

Sumptio Agapiti Timo Bartholo Ruff Aug Col
(Aucti

September habet dies 30.

Egidium Sep habet Nat Gorgoniumq; Crucemq;
Lambertū cū Math Mauricius hinc dami mich Hinc

October habet dies 31.

Remiq; Franciscus Marcus Diger arteq; Calix
Galle Lucas uel Vnd Se Seue Crispini Simonis

(Quint.

November habet dies 30.

Omne Nouēber habet Qua Theo Martin Eriq;
Post hæc Helizabet Cle Cris Catharina Sat And.

December habet dies 31.

December Barba Nicolaus & alma Lucia
Sanctus abinde Thomas modo Natt Steph Io Pa
(Thome sil

C v Ianuarius

IANVARIVS habet dies 31

1	A	Kal.		Ci	Circumcisio Dñi. Ci.	Radix anni.
2	b	4	8	fi		
3	c	3	16	o		
4	d	Pridie.		Id		
5	e	Nonæ	5	nus		
6	f	8		E	Epiphania.	
7	g	7	13	pi		
8	A	6		fi		
9	b	5	2	bi		
10	c	4	10	uen		
11	d	3	18	di	Sol in Aquari	
12	e	Pridie		cat	rium.	
13	f	Idus	7	oc		
14	g	19	15	fe		
15	A	18		li		
16	b	17	4	mar		

Dies Mensis.

Litera dominicalis.

Calen. Nonæ. Idus.

Idus.

Coniunctiones Solis.

Syllabæ Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

Signum lunare.

17	c	16	18		An Antonij.
18	d	15	5	12	Pris
19	e	14		1	ca
20	f	13	13		fab Sebastiani.
21	g	12	2	9	Hag Agnetis.
22	A	11		17	uio
23	b	10	10		cen
24	c	9		6	ti
25	d	8	18		Pat <i>Conuerfionis Pauli.</i>
26	e	7	7	14	lus
27	f	6			no
28	g	5	15	3	bi
29	A	4	4	11	le
30	b	3		19	lu
31	c	Pri.	12		men.

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones solis et lune.

Locus septuagesime.

Kal. Nona. Idus.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

Quid mm

~~Quid mm~~
~~Vnde mm~~

FEBRVARIVS habet dies 28.

1	d	Kal.	1	8	Br̄	
2	e	4		16	Pur	Purificationis.
3	f	3	9		Ba	
4	g	Pridie		5	fil	
5	A	Noñ	17	13	Ha	Hagata.
6	b	8	6	2	gat	
7	c	7			sub	
8	d	6	14	10	fe	
9	e	5	3	18	bre	
10	f	4			Scho	Sol in Pisces.
11	g	3	11	7	las	
12	A	Pridie		15	ti	
13	b	Idus	19		ca	

Signum Lunare.

Gradus Solis.

Festa sanctorum.

Sillabe Calendarij.

Coniunctiones solis & lune.

Locus septuagesime.

Kal. Nonæ. Idus.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

~~Vnde mm~~

[Handwritten flourish]

14	c	16	8	4
15	d	15		
16	e	14		12
17	f	13		
18	g	12		1
19	A	11		9
20	b	10		17
21	c	9		6
22	d	8		
23	e	7		14
24	f	6		
25	g	5		3
26	A	4		
27	b	3		11
28	c	Pridie		19

Va
 lent
 In
 li
 con
 iun
 ge
 tunc
 Pe
 trum
 Math
 thi
 am
 In
 de.

Valentin

Julianus

Cathedra Petri

Mathias

Locus bis
 sextilis
 Math.

Coniunctiones Solis et lune.
 Locus septuagesime.
 Calen. Nona. Idus.
 Libera dominicalis.
 Dies Mensis.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Signum lunare.

MARTIVS habet dies 31.

1	d	Kal.	8	Mar
2	e	6		ti
3	f	5	16	us
4	g	4		Of
5	A	3	5	fi
6	b	Pridie.		ci
7	c	Noñ.	8	o
8	d	8	2	de
9	e	7		co
10	f	6	10	ra
11	g	5		tur
12	A	4	18	Gre
13	b	3	7	go
14	c	Pridie.		ri
15	d	Idm.	15	a

Equinoctium.
Gregorij. Sol in A
rietem.

Dies mensis.

Literæ dominicalis.

Calende.

Coniunctiones.

Syllbe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

16	e	17	4	no	
17	f	16	12	Ger	Gertrudis.
18	g	15		trud	
19	A	14		Al	Albani.
20	b	13	9	ba	
21	c	12		Be	Benedicti.
22	d	11	17	ne	
23	e	10		iunc	
24	f	9	6	ta	Ha.
25	g	8		Ma	Annunciatio an-
26	A	7	14	ri	gelica.
27	b	6	3	a	
28	c	5		ge	
29	d	4	11	ni	
30	e	3	19	tri	
31	f	Pridie		ce	

Signum lunare.

Feſta ſanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.

Dies menſis.

APRILIS habet dies 30.

1	g	Kal.	8	A	
2	A	4	16	pril	
3	b	3		in	
4	c	Pridie	5	Am	Ambrosii.
5	d	Non.	13	bro	
6	e	8		si	
7	f	7	2	i	
8	g	6	10	fes	
9	A	5		tis	
10	b	4	18	o	
11	c	3		uat	Sol in Tauri
12	d	Pridie	7	at	rum.
13	e	Idus	15	q;	
14	f	18	4	Ti	Tiburtij.

Dies mensis.
 Litera dominicalis.

Calende.

Coniunctiones.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus Solis.

Signum Iudice.

15	g	17		bur
16	A	16	12	ti
17	b	15		Et
18	c	14	1	ua
19	d	13	9	ler
20	e	12		sanc
21	f	11	17	ti
22	g	10		q̄
23	A	9	6	Ge
24	b	8	14	or
25	c	7		Mar
26	d	6	3	ci
27	e	5	11	q̄
28	f	4	19	ui
29	g	3		ta
30	A	Pridic.	8	lis.

sanc

Georgij.

Marci Evangeliste.

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

o

Handwritten notes in cursive script, possibly a signature or date.

MAIUS habet dies 31.

1	b	Kal.		Phi	Philippi & Iacobi.
2	c	6	16	lip	
3	d	5	5	crux	
4	e	4		flor	
5	f	3	13	goth	
6	g	Pridie. 2		Io	Ioannis
7	A	None.		han	
8	b	8	10	la	
9	c	7		tin	
10	d	6	18	e	
11	e	5		pi	
12	f	4	7	ne	Sol in Geminos.
13	g	3	15	Ser	Servatij.
14	A	Pridie. 4		or	
15	b	Idus	12	soph	

Gradus solis

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones solis & lune.

Kal. None. Idus.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

16	c	17		Ma
17	d	16	i	ius
18	e	15		in
19	f	14	9	hac
20	g	13		se
21	A	12	17	ri
22	b	11	6	e
23	c	10		te
24	d	9	14	net
25	e	8	3	Vr
26	f	7	11	ban
27	g	6		in
28	A	5	19	pe
29	b	4	8	de
30	c	3		Cris
31	d	Pridie.	16	can

ius.

Vrbani.

Signum lunare.

Gradus solis.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones Solis et
lune.

Calen. Nonæ. Idus.

Litera dominicalis.

Dies Mensis.

E ij

IVNIVS habet dies 30.

1	e	Kal.		Nic	Nicomedis.
2	f	4	5	mar	Marcelli.
3	g	3	13	cel	
4	A	Pridie.	2	le	
5	b	Nonæ.		Bo	Bonifacij.
6	c	8	10	ni	
7	d	7		dat	
8	e	6	18	iun	
9	f	5	7	pri	
10	g	4		mi	
11	A	3	15	ba	Barnabæ.
12	b	Pridie.	4	ci	
13	c	Idus.	12	ri	Sol in Cam-
14	d	18		ni	crum. ni.

Signum lunare.

Gradus solis.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calende, Nonæ, Idus.

Litera dominicalis.

Dies Mensis.

15	e	17	I	Vi	Viti.	Solstitium.
16	f	16		ti		et
17	g	15	9	q̄		
18	A	14		mar		
19	b	13	17	pro		
20	c	12		thus		
21	d	11	6	al		
22	e	10	14	sanc		
23	f	9	3	ti		
24	g	8		lo	Ioannis Baptiste.	
25	A	7	11	han		
26	b	6	19	io		
27	c	5		dor		
28	d	4	8	le		
29	e	3		Pe	Petri & Pauli.	
30	f	Pridic.	16	pau.		

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabæ Calendarij.

Coniunctiones solis & lune.

Calendæ.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

ij

IULIUS habet dies 31.

1	g	Kal.	5	Iul	
2	A	6	13	ni	Visitationis Mariae.
3	b	5		fit	
4	c	4	2	Hul	
5	d	3	10	drich	
6	e	Pridie	18	oc	Octava Petri & Pau.
7	f	Noñ.		bil	
8	g	8	7	Chi	Chiliani.
9	A	7		li	
10	b	6	15	fra	
11	c	5	4	be	Benedicti. be
12	d	4		ne	
13	e	3	12	Mar	Margaretha.
14	f	Pridie		gar	Sol in Leonem.
15	g	Idus	1	a	

Dies mensis.

Litera dominicalis.

Calende None Idus.

Coniunctiones solis et lunae.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

Signum lunare.

16	A	17		post	
17	b	16	9	Al	Alexij.
18	c	15		Ar	Arnolphi.
19	d	14	17	nol	
20	e	13	6	phus	
21	f	12	14	prax	
22	g	11		Mag	<i>Magdalena.</i>
23	A	10	3	ap	
24	b	9	11	Christ	Christinae.
25	c	8		la	<i>Iacobi Apostoli.</i>
26	d	7	19	co	
27	e	6	8	bi	
28	f	5		q;	
29	g	4	16	sim	
30	A	3	5	ab	
31	b	Pridie		don.	

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllaba.

Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

D iiii

AVGVSTVS habet dies 31.

1	c	Kal.	13	Pe	Vincula Petri.
2	d	4	2	steph	Stephani.
3	e	3		steph	Inuentio Stephani.
4	f	Pridie	10	pro	
5	g	Noñ.		thi	
6	A	8	18	six	Sixti.
7	b	7	7	don	do.
8	c	6	15	cyr	Cyriaci.
9	d	5		ro	
10	e	4	4	Laus	Laurentij.
11	f	3	12	ti	Tiburtij.
12	g	Pridie.		bur	
13	A	Idus	1	hip	Hippoliti.
14	b	19		eu	Sol in Virginem.
15	c	18	9	sump	Assumptio Marie.

Signum lunare.

Gradus Solis.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones solis & lune.

Calende, None, Idus.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

16	d	17		ti
17	e	16	17	o
18	f	15	6	a
19	g	14		ga
20	A	13	14	pi
21	b	12	3	ti
22	c	11		Ti
23	d	10	11	mo
24	e	9	19	Bar
25	f	8	8	ptho
26	g	7	16	lo
27	A	6		ruf
28	b	5	5	fi
29	c	4		col
30	d	3	13	auc
31	e	Pridie		ti

Timothei.

Bartholomei Apo.

Augustini.

Decollationis Iohannis.

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllaba.

Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

D. v

SEPTEMBER habet dies 30.

1	f	Kal.	2	E	Egidij.
2	g	4		gi	
3	A	3	10	di	
4	b	Pridie	18	um	Wm.
5	c	Nonc.	7	sep	
6	d	8		ha	
7	e	7	15	bet	
8	f	6	4	Nat	Natiuitatis Mariae.
9	g	5	12	Gor	Gorgonij.
10	A	4		go	
11	b	3	1	ni	
12	c	Pridie		um	
13	d	Idus.	9	q;	
14	e	18		Cru	Exaltationis Crucis.
15	f	17	17	cent	Sol in Libram.

Signum Lunare.

Gradus solis.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calende, Nonae, Idus.

Litera dominicalis.

Dies Mensis.

16	g	16	6	q̄s		
17	A	15	14	Lam	Lamperti.	AEqui-
18	b	14		per		noctium
19	c	13	3	tum		
20	d	12	11	cum		
21	e	11		Math	Mathei apostoli.	
22	f	10	19	Mau	Mauritij.	
23	g	9	8	ri		
24	A	8		ti		
25	b	7	16	us		
26	c	6	5	hinc		
27	d	5		da	Cosma & Damiani.	
28	e	4	13	mi		
29	f	3		Mich	Michaelis.	
30	g	Pridie	2	Hier	Hieronimi.	

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calendæ.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

OCTOBER habet dies 31.

1	A	Kal.		Re	Remigij.	Re.
2	b	6		mi		
3	c	5	10	q̄		
4	d	4	18	fran	Francisci.	
5	e	3		cis		
6	f	Pridie	7	cus		
7	g	Nox.	15	mar		
8	A	8	4	cus		
9	b	7	12	di	Dionisii.	
10	c	6		ger		
11	d	5	1	ar		
12	e	4		te		
13	f	3	9	q̄	Burcardi.	
14	g	Pridie	17	ca	Calixti.	
15	A	Idus		lix	Sol in Scorpionem.	

Signum Lunare.

Gradus Solis.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calendæ.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

16	b	17	6	gal	Galli.
17	e	16		le	
18	d	15	14	lu	<i>Luce Evangelista.</i>
19	e	14		cas	
20	f	13	3	uel	
21	g	12	11	und	
22	<i>A</i>	11	19	se	
23	b	10		se	Seueri.
24	c	9	8	ue	
25	d	8	16	cris	Crispini.
26	e	7		pi	
27	f	6	5	ni	
28	g	5	13	Si	<i>simonis & Iude.</i>
29	<i>A</i>	4		mo	<i>82</i>
30	b	3	2	nis	
31	c	Pridie		quint	Quintini.

Signum lunare.
 Festa sanctorum.
 Syllabæ Calendarij.
 Coniunctiones.
 Calendæ.
 Litera dominicalis.
 Dies mensis.

NOVEMBER habet dies 30.

1	d	Kal.	10	Om	Omniū sanctorum.
2	e	4	18	ne	
3	f	3	7	no	
4	g	Pridie		uem	
5	A	Nonæ	15	ber	
6	b	8	4	ha	
7	c	7		bet	
8	d	6	12	qua	
9	e	5		the	
10	f	4	1	o	
11	g	3		Mar	Martini.
12	A	Pridie	9	tin	
13	b	Idus	17	Bric	Bricij. Sol in Sagittariū.
14	c	18		ci	
15	d	17	6	i	

Dies mensis.

Litera dominicalis.

Calendæ.

Coniunctiones.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

16	e	16		¶		
17	f	15	14	post		
18	g	14	3	hec		
19	A	13		He	Helizabet.	
20	b	12	11	li		
21	c	11	19	za		
22	d	10	8	beth		
23	e	9		Cle	Clementis.	
24	f	8	16	Cris		
25	g	7	5	Ca	Catharina.	Cath.
26	A	6		tha		
27	b	5	13	ri		
28	c	4		na		
29	d	3	2	sat		
30	e	Pridie	10	And	Andree apostoli.	

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

DECEMBER habet dies 31.

1	f	Kal.		De	
2	g	4	18	cemb	
3	A	3	7	ber	
4	b	Pridie		bar	Barbara.
5	c	Noñ.	15	bar	
6	d	8	4	ni	Nicolai.
7	e	7		co	
8	f	6	12	la	
9	g	5		us	
10	A	4	1	et	
11	b	3	9	al	
12	c	Pridie		ma	
13	d	Idus	17	lu	Lucie.
14	e	19	6	ci	Sol in Capricornum.
15	f	18		a	

Dies mensis.

Litera dominicalis.

Calende.

Coniunctiones.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

16	g	17	14	Sanc	
17	A	16		tus	
18	b	15	3	ab	
19	c	14	11	in	
20	d	13	19	de	
21	e	12		Tho	THOMAE APOS.
22	f	11	8	mas	Mas.
23	g	10	16	mo	
24	A	9		do	
25	b	8	5	Nat	NATIVITATIS.
26	c	7		Steph	STEPHANI.
27	d	6	13	Io	IOANNIS.
28	e	5		Pu	Innocentium.
29	f	4	2	Tho	
30	g	3	10	me	
31	A	Pridie. 18		Sil.	Siluestri.

Dies Mensis.

Litera dominicalis.

Calende.

Coniunctiones.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

Signum lunare.

E Da cluel

De elucidationem huius Calendarij ?

Hoc Calendarium complectitur octo columnas, In priori columna, dies duodecim mensium iuxta numerum locantur. In secunda, literæ dominicales & feriarum. In tertia, numerus Calendarum, Nonarum & Iduum. In quarta, monstrantur Coniunctiones Solis & lunæ. Vbi enim aureus numerus currentis anni ponitur, ibi erit Coniunctio Solis & lunæ. In quinta, syllabæ Calendarij. In sexta, festa sanctorum. In septima, gradus Solis. In octava, signum lunare. Hoc tamen notabis, quod a 17. die Ianuarij usque ad 14. Februarij interponitur alia columna, continens aureum numerum minio depictum, hic ostendit locum Septuagesimæ.

Da nomina Mensium. (December.
Ia. Fe. Mar. Ap. Ma. Iun. Iul. Aug. Sep. Oct. No.

Da numerum dierum cuiuslibet mensis.
April terdenos. Iun. Septemberq; Nouember.

Vuo

Vno plus reliqui, uiginti Februm octo.
At si bissextus fuerit superadditur unus.
Mat Mat dicatur, sed festum non uariatur.

Da literas dominicales.

A b c d e f g.

Grandia frendet eques dum cernit belliger arma.
De his supra.

DE CALENDIS.

Quæ dies uocantur Calendæ? Prima dies
cuiuslibet mensis habet nomen Calen-
darum, ab hac præcedentes nomen si-
bi usurpant. Vnde dies præcedens diem
Calendarum, dicitur pridie Calendas,
quasi primo die ante Calendas, Eam præ-
cedens dicitur tertio Calendas, & sic de
cæteris. Crescente enim numero dierum
retrograde, crescit & numerus Calen-
darum. Et omnes referuntur ad eum
mensum, cuius est dies Calendarum,
Vnde dies qui est ante Calendas, hoc
est, ultimus dies mensis præcedentis, pri-
die Calendas dicitur, non secundo Ca-
E ñ lendas

lendas, Deinde penultimus dies mensis
precedentis, tertio Calendas vocatur, Et
in hunc modum ceteri dies, vsq; ad Idus.

Canon.

Quicquid dierum post Idus, quæ fe-
re in mediū incidunt mensē, reliquum
est, A Calendis illius mensis qui mox se-
quitur, numerari debet.

Da exemplum. Vltimum diem men-
sis Decembris, scribimus Pridie Calen-
das Ianuarias, Penultimum diem, Ter-
tio Calendas Ianuarias, Qui hunc ante-
cedit, Quarto Calendas. Et in hunc mo-
dum reliquos vsq; ad decimum quartū
diem Decembris, quem decimo nono
Calendas Ianuarij vocamus. Sic in cæ-
teris mensibus agendum est.

Vnde dicuntur Calendæ? A græco ver-
bo καλω, quod est voco, quia Pontifex
Romæ obseruato atq; viso primo aspe-
ctu nouæ lunæ, vocatoq; populo in Ca-
pitolium, quot dies a Calendis ad No-
nas superessent, pronunciabat.

Cur

Cur Pontifex numerum horum dierum Calando prodidit? Oportebat post nouam lunam Nonarum die, populares qui in agris erant, in urbem confluere accepturos causas feriarum a Rege sacrorum, ut scilicet scirent quid esset eo mense faciendum.

Cui dicatae sunt Calendae? Iunoni.

Ouidius.

Vendicat Ausonias Saturnia Iuno Calendas.

Canon.

Calendae terminantur ad minus in 16 ad maximum in 19 diebus.

DE NONIS.

Quae dies dicuntur Nonae? Quinta vel septima dies mensis nomen habet Nonarum, Quinta dies in mense Ianuario, Februario, Aprili, Iunio, Augusto, Septembri, Nouembri, Decembri. Septima vero dies in mense Martio, Maio, Iulio, & Octobri.

Ab hac die Nonarum praecedentes nomen sibi usurpant, Vnde dies praecedens

E iij dens

dens diem Nonarum, dicitur pridie Nonas, quasi priori die ante Nonas, Eam præcedens, tertio Nonas, Et sic de cæteris.

Da exemplum. Quintus dies Ianuarij, Februarij, Aprilis &c. dicitur dies Nonarum, Dies vero præcedens vocatur pridie Nonas, Hanc præcedens tertio Nonas, Eam præcedens, quarto Nonas, & non ultra. Sic septimus dies Martij, Maij, Iulij, Octobris, dicitur dies Nonarum, Dies vero præcedens pridie Nonas, Eam præcedens, tertio, Hanc præcedens, quarto, Hanc præcedens, quinto, Hanc rursus præcedens, sexto Nonas, & non ultra.

Canon.

Nonæ terminantur ad minus in 4. ad maximum in 6. diebus.

Vnde dicuntur Nonæ? Nonas quidam dictas existimant a nundinis, quas tunc celebrabant, In quibusdam mensibus auspicabantur die quinto, In quibusdam die septimo, ne Predones scirent certū
tempus

tempus ad insidiandum mercatoribus.
Alij, Nonas quasi nouæ obseruationis
initium, Vel q̄ ab eo die ad Idus semper
nouem dies computantur. Habent autē
tem (vt dictum est) 4 menses scilicet,
Martius, Maius, Iulius, October 6 Nonas,
Reliqui octo 4 Nonas.

Cui dicatē sunt Nonæ ? Nullum festum ce
lebrabatur in Nonis. Ouidius, Nonarū
tutela Deo caret.

DE IDIBVS.

Quæ dies dicuntur Idus ? Decimatertia
vel decimaquinta dies mensis habet no
men Iduum.

Da Exemplum.

Decimatertia dies Ianuarij vocatur
dies Iduum, Hanc præcedens, pridie I
dus Ianuarij, Eā præcedens, tertio Idus,
Deinde quarto, quinto, sexto, septimo,
octauo Idus, & non ultra.

Canon.

Idus in omnibus mensib, terminan
tur octo diebus.

E iij

Sic

Sic decimaquinta dies Martij vocatur
Idus Martij, Hanc præcedens, pridie I-
dus Martias, Eam præcedens, tertio I-
dus, Et sic de cæteris vsq; ad octo.

Vnde dicuntur Idus? Quidam existi-
mant Idus quasi vidus, a videndo dictas,
v. litera detracta, q; tunc plena luna vi-
deatur. Vel a græco verbo εἶδαι, quod
est videre, Alij ab εἶδου hoc est, a spe-
tie, q; eo die luna plenam speciem osten-
dat, Alij opinantur Idus vocari, q; is dies
diuidat mensem, Iduare enim Hetrusca
lingua diuidere est. Vnde & Vidua, quali
a viro diuisa, dicta est.

Cui dicatæ sunt Idus? Sicut Calendæ di-
catæ sunt Iunoni, sic Idus dicatæ sunt
Ioui.

Da numerum Calendarum, Nonarum & Idu-
um. Calendarum, Nonarum & Iduum
numerus patescit his versibus.

19 4 16 4 17 6 18 4 17 6 18 4
Tradita quando refers sedulo refutato sodalem,
17 6 19 4 18 4 17 6 18 4 19 4.
Ruffus tarde sedet refugus sodalitia tondet.

Octo

Octo tenet Idus mensis generaliter omnis.

Habes insuper numerum Nonarum
& Idium his versiculis.

*Sex Nonas Maius, October Iulius & Mars,
Quattuor at reliqui dabit Idus quilibet octo.*

Da elucidationem horum versuum. Ponuntur hic duodecim dictiones, duodecim mensibus seruiantes, Prima dictio Transdita, seruit Ianuario, secunda Februarii, tertia Martio &c. In qualibet ergo dictione notentur primæ duæ syllabæ, Cæteræ nihil curentur. Prima litera primæ syllabæ, quota est in ordine Alphabeti, ostendit numerum Calendarum, Sed prima litera secundæ syllabæ, ostendit numerum Nonarum. Habet ergo Ianuarius 19 Calendas, quia T decimanona litera est in ordine Alphabeti, Et quattuor nonas, quia d est quarta litera in ordine Alphabeti. Sic de reliquis dictionibus agendum est. Idium autem in omnibus mensibus vnus est numerus scilicet octonarius.

D v DE

DE SEPTVAGESIMA.

Septuagesima inuestigatur bifariam,
1 Ex quarta columna huius Calenda-
rii, quæ auspicator 17 die Ianuarii, & fi-
nitur a 14 die Februarii. Continet autem
hæc columna aureum numerum minio
depictum, qui ostendit Septuagesimam.
Vbi enim Aureus numerus currentis
anni locatur, indicat proximam domi-
nicam esse locum Septuagesimæ. Habi-
ta septuagesima, facile poteris inuesti-
gare Quadragesimam, Pascha, Rogatio-
nes & Pentecosten.

2 Ex digito & Articulo anni in manu
sinistra.

DE DIGITO ET ARTICULO AN- ni pro inueniendis festis mobilibus.

*Quomodo inuestigatur Digitus anni? Digi-
tus anni inuestigatur hoc versiculo.*

A dabit Index, E medius, fac cætera recte.

Hoc est, Si quæris Digitum anni in
manu, accipe dictionem clausulæ per
quam

quam Interuallum reperisti, eiusq; vlti-
ma vocalis ostendit Dígítum anni, hoc
ordine, Si fuerit A, signat Indicem sini-
stræ manus, Si E, medium, Si I, annula-
rem, Si O, auricularem, Si V, auricula-
rem dextræ manus.

Quomodo inuestigatur articulus anni? Ha-
bito Dígíto, respice primã literam eius-
dem dictionis, per quam dígítum anni
inuestigasti, et illa offeret tibi articulum
dígítí inuenti, nempe A articulum pri-
mum, B secundum, C tertium, D quar-
tum, E quintum, F sextũ, G septimum,
iuxta hos versiculos.

*A primum profert, alium B, C quoq; ternum,
D quartũ, E quintũ, F sextum, G sept tibi mōstrat.*

Rursus scias ipsum articulum anni
esse locum festorum mobilium, Si ta-
men litera dominicalis eiusdem anni in
eum ceciderit, Si vero non, numeran-
dus est vsq; ad literam dominicalem in
eo vel in alio Dígíto, proxima enim li-
tera dominicalis vbicunq; apparuerit,
locum festorum mobilium demonstrat.

Quotuplicia

Quotuplicia sunt festa? Duplicia; Mobilia & immobilia. Mobilia, sunt quæ non habent certam & determinatam syllabam in Calendario, Sunt autem sex festa mobilia, scilicet, Septuagesima, Quadragesima, Pascha, Rogationes, Penthecoste, Aduentus Domini.

Immobilia, sunt quæ habent certam syllabam & determinatum locum in Calendario, vt festum Natiuitatis Christi, Circumcisionis, Epiphaniæ, Festa Mariæ & aliorum sanctorum.

Quopacto inuestigantur festa mobilia? Ex certis syllabis Calendarij, quæ patent his uersibus.

Li mar Sep præbêt, Quadra Hagath Alba resurgēs.
Geor mar rogitant, Han latin e Penha figurant.

Da elucidationem horum uersuum? Habes hic quintuplices syllabas Calendarij, quinque festis mobilibus seruietes, Priores syllabæ Li mar, seruiunt Septuagesimæ, Proximæ Hagath. Quadragessimæ, Sequentes alba Paschæ, Han latin

latin e Penthecoste. Si nunc cupis scire
diem septuagesimæ, applica articulis di-
gitorum has syllabas Calendarij Limar
An Prif ca fab Hang Vin cen ti Pau-
lus no bi le lu men. Bri Pur &c. Incipi-
piendo a radice Indicis vsq; ad Artic-
lum anni, Tunc syllaba tangens articu-
lum anni, erit Septuagesima, si tamen fu-
erit litera dominicalis, Si non, numeran-
dus est vsq; ad literam dominicalẽ proxi-
me sequuturam. Sic de alijs festis mo-
bilibus agendum est.

Da exemplum. Anno 1539 seruit hæc
clausula, Ab escis Thauri, Aureus nu-
merus est 1 quem indicat prima litera A
huius syllabæ Ab. Interualli Septimanæ
sunt 7 quas indicat vltima vocalis hu-
ius dictionis Escis, A enim indicat 5 sep-
timanas, E sex, I septem &c.

Digitus anni, est annularis sinistrae
manus, quem indicat quoq; vltima vo-
calis eiusdem dictionis Escis, A enim
monstrat Indicem sinistrae manus, E me-
dium, I annularem &c.

Articulus

Articulus anni, est quintus articulus annularis, quem monstrat prima litera dictionis Escis, A enim indicat primum articulum, b secundum, c tertium, d quartum e quintum &c.

Nunc pro Septuagesima inuestiganda, incipe a radice Indicis vsq; ad quintum articulum annularis, & dic, Li mar An Prif ca Fab Hang Vin centi Paulus no bile lumen Bri Pur. Et quia syllaba Pur, cadit in quintum articulum annularis, qui est dies dominica, ergo erit ibi Septuagesima.

Pro Quadragesima inuestiganda, incipe a radice Indicis & dic, Ha gath sub fe bre scho las ti ca va lent lu li con iun ge tunc Petrum,

vel secundum alios.

Ag dor fe bru ap scho las ti ca va lent lu li con iun ge tunc Petrum. Et quia syllaba, trum, cadit in quintum articulum annularis, erit ibi Quadragesima.

Ad inuestigandum Pascha, incipe a radice

radice Indicis & dic. Al babene iunc ta
Ma ri a ge ni tri ce A pril in am bro si.
Et quia syllaba, si, cadit in quintum ar
ticulum annularis, Ergo erit ibi Pascha.

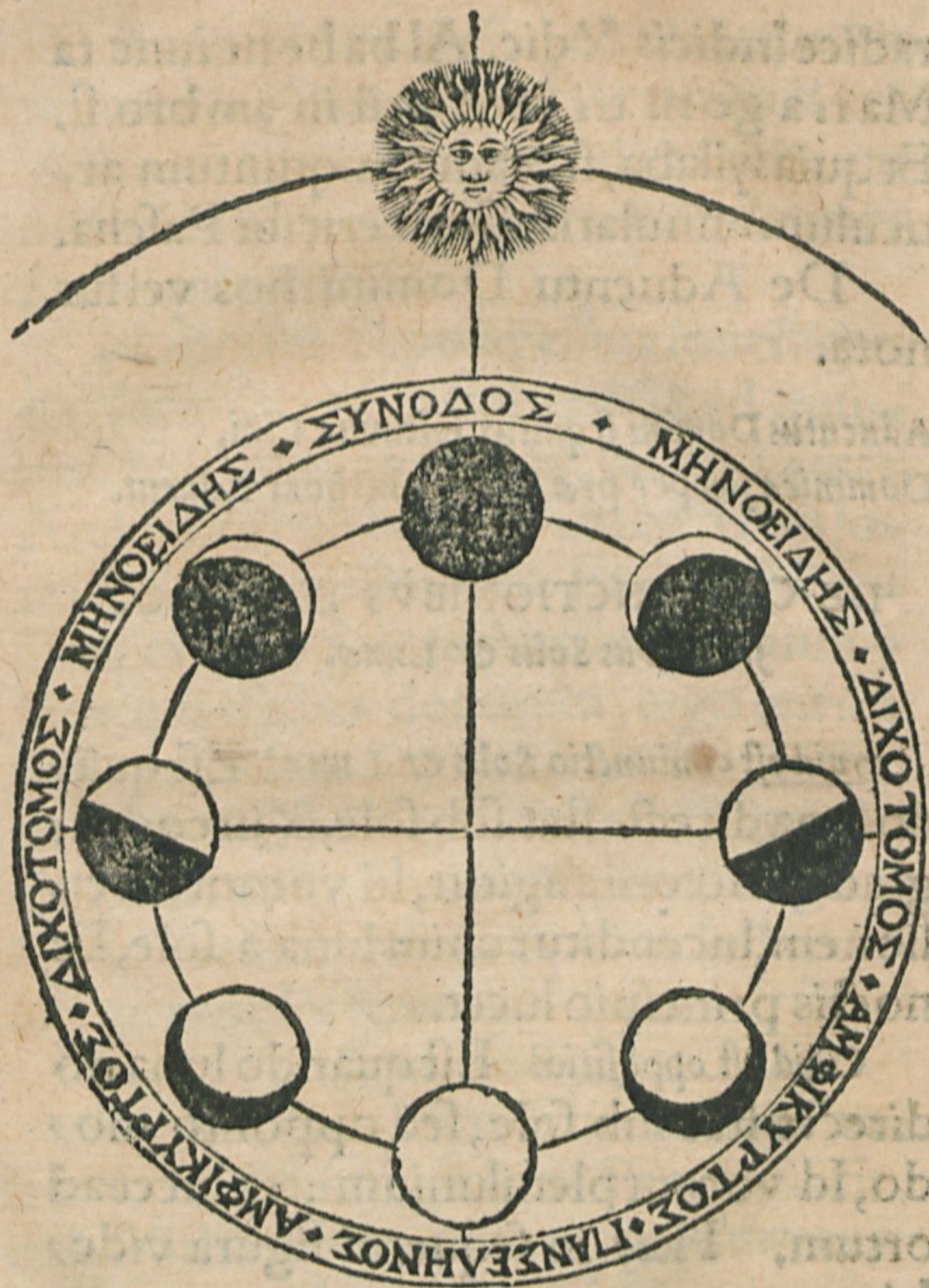
De Aduentu Domini hos versus
nota.

*Aduentus Domini sequitur solemnia Lini,
Dominica semper præ Barbar inchoat Aduent.*

DE CONIUNCTIONIBVS ET OPPO
sitionibus Solis & Lune.

*Quid est coniunctio Solis & Lune? Est quã
do luna directe stat sub sole, & in eodem
gradu soli coniungitur, Id vocant Incen
sionem, Incenditur enim luna a sole, Et
noctis principio lucet,*

*Quid est oppositio? Est quando luna nõ
directe stat sub sole, sed opposito mo
do, Id vocant plenilunium, et lucet ad
ortum. Hæc in sequenti figura vide
bis.*

Quomodo inuestigantur Coniunctiones Solis
 & Luna? Ex columna quarta huius Ca-
 lendarij,

lendarij, hæc enim continet Aureum
 numerum. Vbicunq; ergo Aureus nu-
 merus currentis anni locatur, ibi erit cõ
 iunctio Solis & lunæ. Habita Coniun-
 ctione facile poteris inuestigare Oppo-
 sitionem, Nam numerando 15 dies a cõ
 iunctione, habebis Oppositionem, Ex-
 emplí gratia, Anno 1539 Coniunctio
 Februarij erit 19 Ianuarij. Martij erit 18
 Februarij. Aprilis 19 Martij &c.

DE GRADIBVS SOLIS.

Quopacto inuestigantur gradus Solis? Ex
 certis syllabis Calendarij, in quibus Sol
 intrat duodecim signa Zodiaci, Quæ
 syllabæ patent his versibus.

Aries. Taurus. Gemi. Cácer. Leo.
 Grego vat atq; Ser & Rini Apoft
 Virgo. Libra.

Sumptio cemq;
 Scorpio. Sagittarius. Capricornus.
 Lix gal Bric Luci,

Aquarius. Pisces.
 dicat Scholastica sunt hæc.

Verba gradum Solis quibus indagare solemus.

Quodlibet his signum concordet sic numerando.

F. Ar.

Ar. Taurus. Gemini. Cancer. Leo. Virgoq;. Libra.
Scorpius. Arcitenēs. Capricornus. Amphora. Pisces.

Da elucidationem horum uersuum. In syllaba Gre, hoc est, 12 die Martij, quæ est dies Gregorij, Sol intrat Arietem, & dicitur esse in primo gradu Arietis. Deinde 13 die Martij in secundo gradu, sic procedendo usq; ad 30 gradum. In syllaba ouat atq; hoc est, 11 Aprilis, Sol intrat Taurum. Sic de cæteris syllabis & signis agendum est.

Quid est Zodiacus? Est circulus obliquus Equatorem in duobus punctis, quæ sunt principia Arietis & Libræ dirimens, cuius una medietas declinat ad Septentrionem, altera ad Austrum.

Vnde dicitur Zodiacus? A Ζωδιον quod est animal, quoniam habet in se duodecim animalia. A latinis vocatur Signifer, quod 12 signa contineat. Vocatur & Obliquus circulus, q; oblique voluatur.

Virgilius 1 Geor.

Obliquus qua se signorum uerteret ordo.

Quot

Quot sunt Signa Zodiaci? Duodecim.

Aries ♈ Taurus ♉ Gemini ♊

Cancer ♋ Leo ♌ Virgo ♍

Hec uocantur Borealia.

Libra ♎ Scorpio ♏

Sagittarius ♐ Capricornus ♑

Aquarius ♒ Pisces. ♓

Hec uocantur Australia.

Quodlibet autem signum habet 30 gradus in longitudine, Multiplicando igitur 30 per 12 veniunt 360 gradus.

Quid est Gradus? Est spacium celi quod Sol in die naturali, hoc est, in 24 horis percurrit. Correspondet autem vni gradui in caelo 15 miliaria germanica in terris. Tantum ergo spacium percurrit Sol quotidie vel ascendendo vel descendendo.

DE INVENTIONE SIGNI

Lunaris.

Que sunt signa lune? Eadem quae solis,
Fñ Sicuti

Sicuti enim Sol 12 signa Zodiaci per-
currit singulis annis, sic Luna eadem
percurrit singulis mensibus, hoc est, in
28 diebus. Rursus, Sicut Sol percurrit
quodlibet signum Zodiaci in 30 diebus
sic luna percurrit quodlibet signum fe-
re in 60 horis. Hinc veteres dixerunt sig-
na quaedam habere tantum duas facies
vt signa ignea, terrea & aerea, Quaedam
tres facies, vt signa aquea.

Ignea sunt.

Aries ♈ Leo ♌ Sagitta, ♐

Terrea sunt.

Taurus ♉ Virgo ♍ Capricor. ♑

Aerea sunt.

Gemini ♊ Libra ♎ Aquarius ♒

Aquea sunt.

Cancer ♋ Scorpio ♏ Pisces. ♓

VERSUS.

Ter tria tu Signa dupla, sed aquatica tripla,
Nam sunt bissena, tibi quæ uox ITAA signat.
Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque

Libraꝝ, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora,
(Piscēs.

Quo pacto inuestigatur signum lunare? Ex
certis syllabis Calendarij, in quibus ra-
dix signi lunaris inchoatur, Que syllabe
patent his versibus,

Ci, bi, mat, eta, san, ius, ni, be, do, uin, re, si, cath, mas.
Hec tibi demonstrant radicem uerbula lune,
Mas succedentis radicem porrigit anni.

Da elucidationem horum uersuum. Habes
hic 14 syllabas, quarum 13 seruiunt 12
mensibus & Embolismo, vltima vero
syllaba, mas, ostendit radicem futuri an-
ni, Signum ergo quod primo Indicis
articulo adplicatur super illa syllaba Ci,
dicitur signum vel radix anni.

Quo pacto inuestigatur radix anni? Ex ter-
tia dictione clausularum in secunda Sca-
la positarum, nempe, si ipsa tertia dictio
propositi anni desierit in vocalem, sig-
num semel pronunciandum est, Si vero
in vocalem & consonantem desierit,
signum bis pronunciandum est, Si vero
in duas consonantes desierit, signum
ter pronunciandum est, hoc est, tribus

articulis Indicis adplicandum.

Da exemplum. Anno 1539 Aureus numerus est 1, Sumatur ergo clausula Ab Escis tauri, & vltima dictio illius clausulae indicat radicem anni scilicet signum Tauri, & quia dictio Tauri desinit in vocalem, signum semel pronunciandum est. Est ergo radix anni secunda facies tauri, quam applicabis primo Indicis articulo super syllaba Cisi o ianus epi &c. Sic numerando, Taurus, Gemini gemini, Cancer cancer cancer, Leo leo, Virgo virgo, Libra libra, Scorpio scorpio scorpio, Sagittarius sagittarius, Capricornus capricornus, Aquarius aquarius, Pisces pisces pisces. Rursus incipiendo Aries aries, Taurus taurus &c. Quo die ergo hoc anno scire volueris in Ianuario quæ sit facies signi lunaris, respice eius anni radicem, illam adplica primo Indicis articulo super sillabam Cisi o ianus &c. numerando vt dictum est, vsq; ad eum diem quem cupis, tum clare videbis faciẽ signi lunaris. Si in Februario

bruario itidem cupis, adplicā radicem
anni primo Indicis articulo super sylla
bam Bile lumen &c. vsq; ad diem quē
volueris. Si in Martio id cupis, incipe
a syllaba Mathiam inde, Sic in cæteris
mensibus age. Præterea, si cupis scire
radicem futuri anni, adplicā primo In
dicis articulo istas syllabas, Mas mo
do nat steph lo pu Thomæ Sil Ci, &
quæ facies ceciderit in syllabam Ci, hæc
erit radix futuri anni, Exempli gratia.
Hoc anno dic Mas mo do nat steph lo
pu Thomæ Sil Ci, Deinde adplicā signa
dicendo, Taurus, Gemini gemini, Can
cer cancer cancer, Leo leo, Virgo vir
go, Libra. Est ergo prima facies libræ ra
dix futuri anni, quando scilicet Aureus
numerus est 2.

DE ECLIPSI SOLIS ET LVNAE.

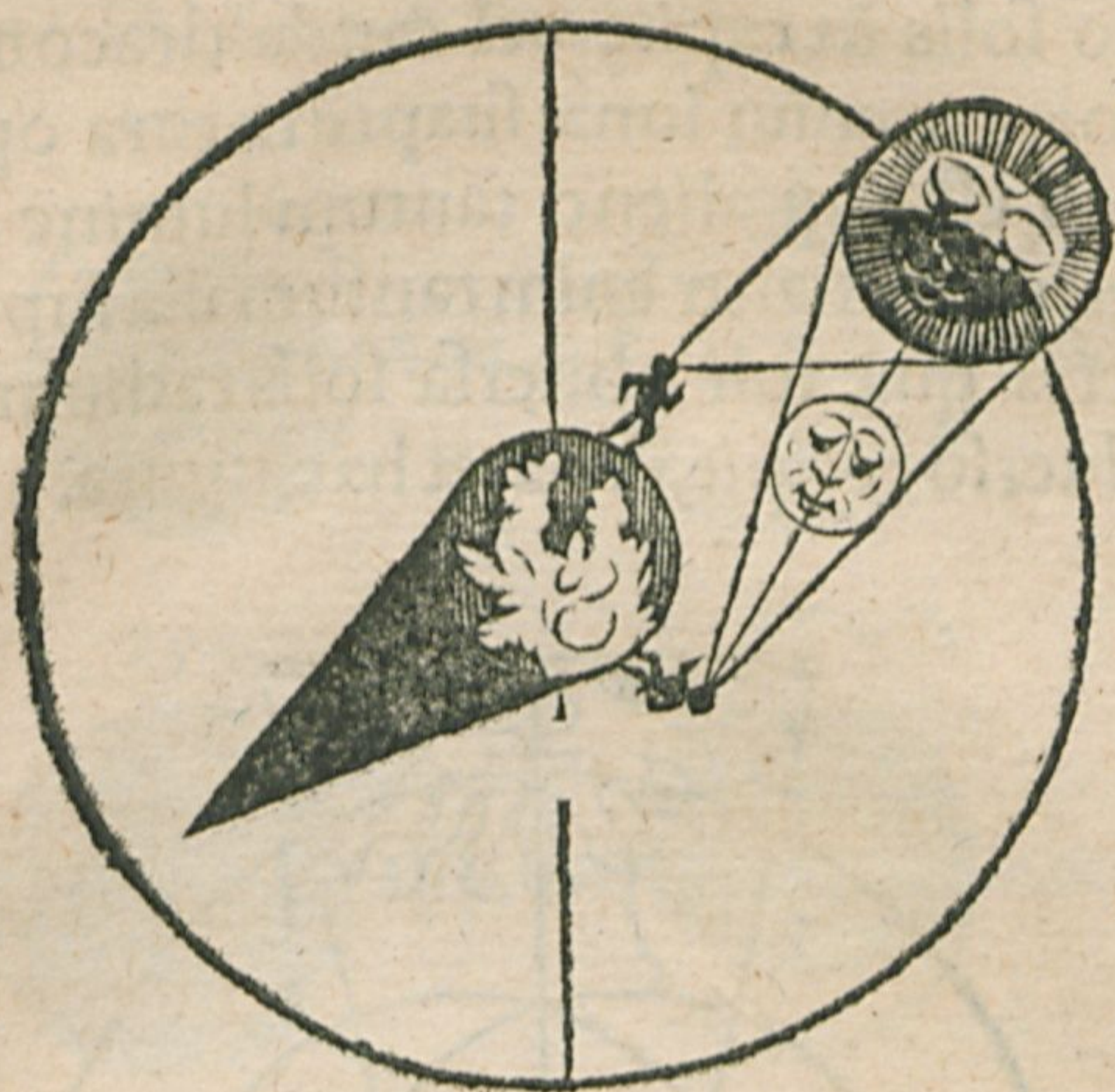
Eclipsis latine defectus vel priuatio,
Fit autem Eclipsis in stellis sole & luna.
Eclipsis stellarum accidit propter præ
sentiam

F iij

sentiam maioris luminis scilicet solaris,
quia maius lumen obfuscat minus.
Eclipsis Solis accidit propter interpo-
sitionem lunæ inter solem & aspectum
nostrum. Eclipsis lunæ accidit propter
interpositionem terræ inter solem & lu-
nam.

DE ECLIPSI SOLIS.

Quæ est causa Eclipsis solis? Interposi-
tio lunæ inter solem & aspectum nostrum,
Luna enim inter solem & terram posi-
ta, spissitudinem sui corporis opaci au-
fert radios solis & lunæ. Hæc autem in-
terpositio non potest fieri nisi in Con-
iunctione, hoc est, in nouilunio, Solem
suapte natura corpus luminosum est, &
lumine suo non priuatur, quemadmo-
dum corpus lunare, sed propter medi-
um interpositum impeditur eius lumen
ad nos aliquandiu peruenire possit,
vt patet hac figura.

DE ECLIPSI LVNAE.

Quæ est causa Eclipsis Lunæ? Interpositio terræ inter solem & lunam, Terra enim quæ corpus solidum & firmum est, per quod radij solares transmitti non possunt, umbram de se proijcit. Quia vero umbra terræ maior est luna, & ultra spheram lunæ quoque excurrit, necesse est lunam obscurari, presertim cum fuerit in oppo-

F v sito

sito solis in capite vel cauda draconis,
Corpus enim lunæ suapte natura opa-
cum est atq; alieno tantum lumine lu-
cet, illuminatur enim tantum illa super-
ficies quæ soli obuersa solis radium ex-
aduerso recipit, vt patet hac figura.

De futuris

De futuris Eclipsibus Solis.

1539.

Apri. 9

1545.

Iunij.

1540.

Apri. 12.

1547.

Novemb.

1541.

Augus. 31.

1551.

Augus.

1544.

Ianua. 13.

1553.

Ianuar.

De futuris Eclipsibus Lunæ.

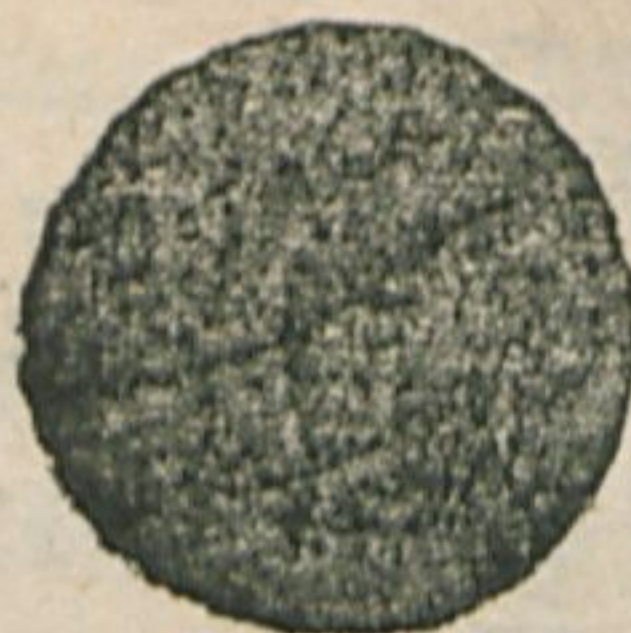
1541

II.

Mar=28
tij.

1545

Decē=bris.

1542

I.

Mar=4
tij.

1547

Maij.

1544

IO.

Ian=28
arij.

1547

Octo=bris.

1544

4.

Iulij. 22.

1548

Aprilis.

De prognosticon ex colore lunæ.
Pallida luna pluit, rubicunda flat, alba serenat.

EX CONSTANTINO CAESARE
signa serenitatis.

Luna 3 & 4 die tenuis & pura appa-
rens, serenitatem significat.

Semiplena pura apparens serenitatem.
Plena existens pura, serenitatem, At
vero rubicundior existens, ventum. Si
qua pars eius denigrata apparuerit, plu-
uiam indicat.

Sol purus existens serenitatem signi-
ficat. Nebula modica ante exortum solis
apparens, serenitatem. Occidens purus
etiam sequentem diem serenum pro-
mittit. Nebulae rubicundiores diuisae
circa occasum, pluuiae timorem eximunt.

SIGNA PLUVIAE.

Luna 3 & 4 die obtusa, habens cor-
nua & tenebricosa, pluuia signat. Circu-
lus rubeus aut igneus, tempestatem in-
dicat.

Plena

Plena luna denigrata, pluuiam ostendit. Areae duæ vel tres circa lunam, maximam tempestatem significant.

Sol rubens & nigrescens in ortu pluuias significat.

Sole oriente, si circa radios nebula tenebrosa apparuerit, pluuiam.

Occidens sol, si iuxta sinistram partem habet nigram propinquam, pluuiam indicat.

Signa quoque tempestatum poteris ex libro i Geor, Virgilij colligere.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

IN COMMENDATI

ONEM HOROLOGII MANVA

lis Iohan. Span.

Ἐξασίχου.

*Horas si gliscis paruo signare Gnomone,
Solis & ad radios exterebrare diem.*

*Siue domi ruriue cubes, ubicunq; moreris,
Tempora certa tibi dicere læua potest.*

*Huc ades ergo puer, dum indocte Automata templi
Edituus curat, hæc lege, certus eris.*

DE METIENDIS HORIS

dici.

*Quomodo metiuntur & inuestigantur horæ
dici? Per Automata, Clepsydrum, Ho
rologium solare & horologium Manu
ale.*

*Quomodo conficitur Horologium manuale?
Cape Gnomonem vel virgulam, & mē
sura in longum a radice Indicis vbi in
cipit linea vitæ vsq; ad terminum eius
dem digiti, & hæc erit longitudo Gno
monis. Deinde pone Gnomonem ad
dictam*

dictam radicem Indicis transuerse, & ra-
diante sole, verte montem in manu ver-
sus solem, & moue manum huc atq; il-
luc donec mons umbram fecerit super
lineam vitæ, Quo facto, quemcunq; ar-
ticulum digiti tetigerit umbra Gnomo-
nis, hæc erit hora diei.

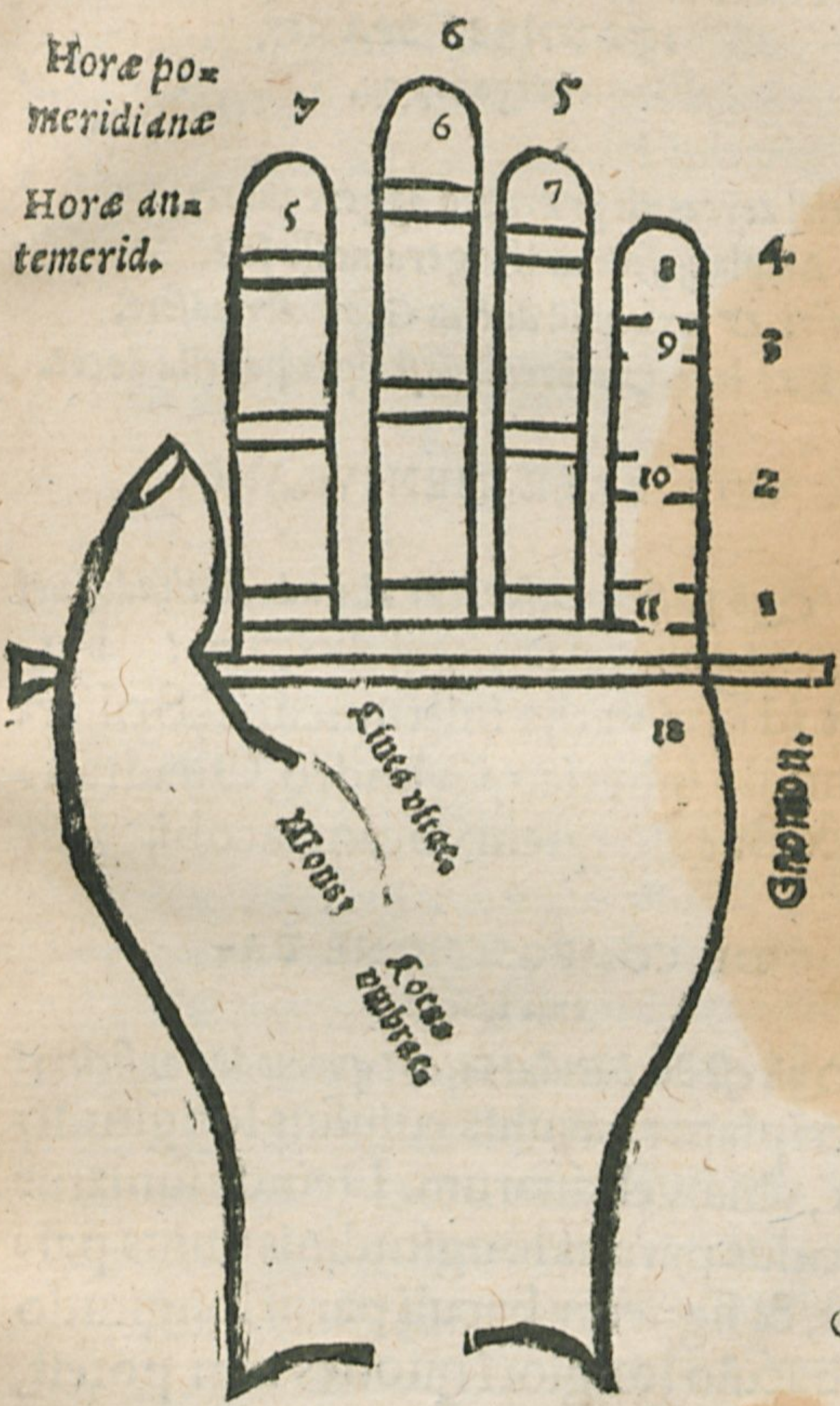
Qui articuli digitorum indicant horas diei?

Antemeridianas horas indicant digiti
sinistræ manus versus dextram descen-
dendo, Nam terminus Indicis notat 5.
terminus mediij 6. terminus Annularis
7. Auricularis cum suis articulis 8. 9. 10.
11. Radix auricularis in linea mensali 12.

Hæ sunt horæ antemeridianæ. Po-
meridianas horas indicant rursus ijdem
digiti ascendendo. Auricularis cum sui-
s articulis 1. 2. 3. 4. Terminus annularis
5. Terminus mediij 6. Terminus Indicis
7. Hæ sunt horæ pomeridianæ.

Sequitur manus.

ra
er
il
ber
ar
io
?
giti
en
t 5.
aris
10.
12.
o
em
su
aris
icis

Hore po-
meridiane

Hore an-
temerid.

Luce vltas
Luce ambra

Grono

18

G

IN COMPOSITIONEM BACVLI IACOBI,
IOANNES SPANG.

ΤΕΤΡΑΣΙΧΟΝ.

*Metiri aereas uis prærupto aggere turres,
Amplaq; fœcundi iugera nosse soli.
Metiri & quicquid doctus Geometer adfert,
Hæc lege, quæ breuibus scripta pagella docet.*

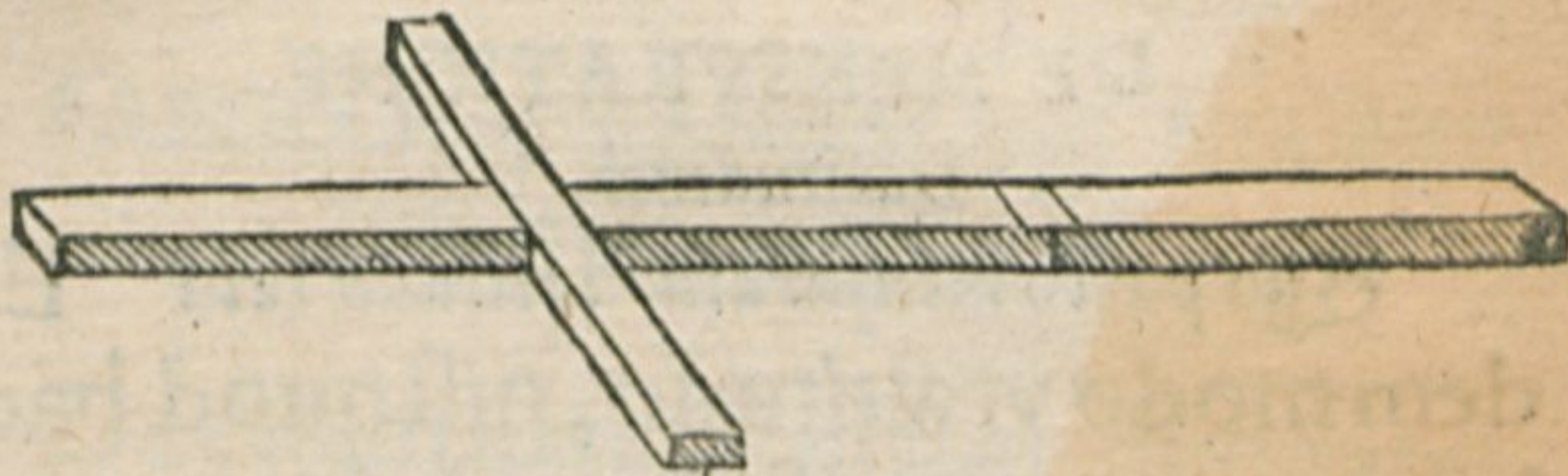
DE ARTE MENSVRANDI.

*Quo pacto mensuratur altitudo, latitudo, uel
rotunditas alicuius turris, uel alterius rei? Po-
test id fieri varijs instrumentis, Scilicet
Annulo spherico, Cylindro, Quadrante,
& Baculo quem vocant Iacobi.*

DE COMPOSITIONE BA-
culi Iacobi.

*Quis est ille baculus Iacob? quomodo conficitur?
Accipiatur baculus cuiusuis longitudi-
nis, vlnæ vel duarum. Deinde sumatur
baculus paruus longitudinis vnus pal-
mæ, & signetur baculi parui longitudo
in baculo longiori quoties fieri potest,
& cirç*

& circa sectiones fiant rimæ siue foramina, his rimis siue foraminibus signatis, imponatur baculus parvus per modum crucis. Et paratus est baculus hoc modo.

DE MENSURATIONE ALTITUDINIS.

Quo pacto mensuratur altitudo rei? Pone bacillum ad aliquod signum seu foramen baculi maioris per modum crucis, & verte bacillum cum suis conis & extremitatibus sursum & deorsum, & respicias per ambas extremitates eiusdem altitudinem rei mensurandæ, Qua habita, signa locum stationis tuæ. Deinde pone bacillum ad aliud signum baculi maioris, & moueas te ante vel retro, donec rursus per extremitates eiusdem baculi altitudinem rei videbis, Qua habita,

G ij ta,

ta, signato rursus locum stationis tuæ.
Quantum igitur est spacium illud inter
duo signa stationis tuæ, tanta est altitu-
do rei mensurata.

DE MENSURATIONE

Latitudinis.

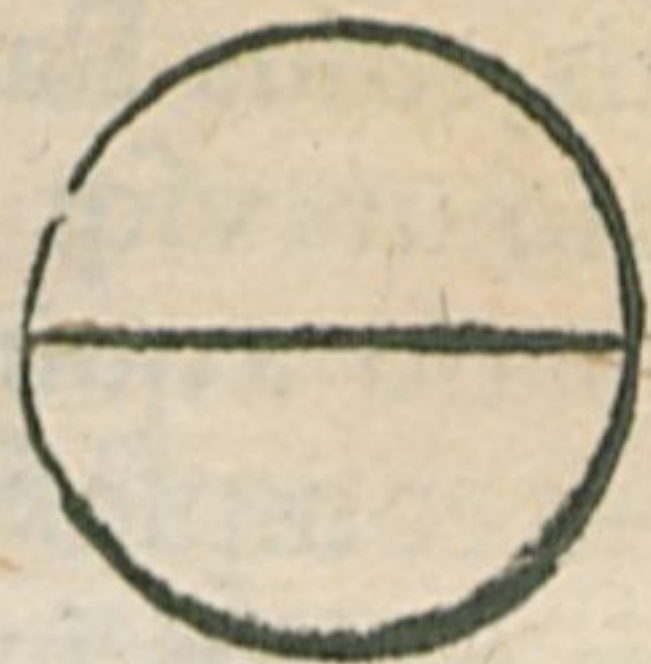
*Quo pacto mensuratur latitudo rei? Eo-
dem modo vt altitudo, nisi quod bacil-
lus vertatur cum suis conis & extremi-
tatibus, non sursum & deorsum, sed
transuerse, vberzwerch, iuxta latitudi-
nem rei.*

DE MENSURATIONE REI

rotundæ.

*Quo pacto mensuratur rei rotunditas, ut tur-
ris uel alterius rei? Accipe baculum &
respice per ambos conos baculi mino-
ris, vt prius, latitudinem turris vel alte-
rius rei rotundæ, quærendo spacium in
terra, quod spacium vocatur Diame-
ter rei mensurata. Hunc Diametrum
tripla, & adde septimam partem Diame-
tri, & habebis circumferentiæ quantita-
tem.*

Circūferentia.

Diameter.

DE PASCHATE, CANON EX IOANNE
de Monte regio.

De celebritate Paschali, dubitatio
grandis est in Ecclesia. Diuino namq;
præcepto iussum est Pascha celebrari
14. die mensis primi. Primus autem men-
sis dicitur, cuius initium aut medium in
ipso æquinoctio verno est, vel initium
vicinius eidem æquinoctio. Perspicu-
um est huius rei obseruationem in duo-
bus latere principijs, æquinoctio scili-
cet verno & nouilunio primo, quorum
neutri stabilis perpetuo sedes concessa
est in Calendario Romano, quo Ec-
clesia nunc vtitur. Anticipatio enim ra-
tione Bisextilis, licet admodum parua
est, successu tamen annorum multorum
sensibilis redditur. A tempore enim

G iij Dionisii

Dionisii Abbatis, cuius Paschali Com-
puto adhuc utimur usque ad nostram
ætatem, anticipatio æquinoctij verni,
ferme dies decem complexa est, Simili-
ter & Nouilunia firmos in Calendario
locos habere non possunt. Vnde mirari
plerique solent, cur in dictis decem die-
bus plenilunio incidente, non eo ipso
aut saltem proxima dominica sequenti
Paschale fiat sacrum, sed per mensem to-
tum, & eo quandoque amplius iubente
Ecclesia differatur.

Hinc oriri solent questiunculæ de
Luna Paschali, qualis mota fuit Bessari-
oni Cardinali, dum legatum apud Ve-
netos ageret, & Hebrei nobis hodie ob-
ijciunt. Talis denique ambiguitas vide-
tur quondam vexasse Sacrificulos Bre-
menses, ut Paschalem diem agerent men-
se fere toto priusquam vniuersalis Ecclesia
celebraret. Durante igitur in hodie-
rum usque diem verbo in eos ludifico.
Hæc ille.

De diuersitate

DE DIVERSITATE ANNORVM

et Bisexto, ex Silua.

Ioan. Span.

Scire cupis qui sit signorum & temporis ordo,
Pauca tibi scribam, quorum est Macrobius autor.
Ut redit in sese curuo teres annulus arcu,
Sic redit & sua per uestigia uoluitur annus.
Et uarie ut gentes, uarius sic temporis ordo.
Arcades in ternis clausurunt mensibus annum.
Fertur Acarnones habitos sex mensibus annum,
Sunt qui lunarem dixerunt mense sub uno.
Sunt qui solarem dixerunt solis ab orbe,
Vergilius uates quem magnum dixerat annum.
Romulus esse decem menses decreuerat anni,
Sed Numa Pompilius Ianu addidit atq; Lupercum.
Iulius hinc Caesar statuit foelicus annum,
Nam dum sex horas uidit superesse quotannis,
Addidit in quarto totam pro tempore lucem,
Atq; ab ea luce ueteres dixere Bisextum.

AD LECTOREM.

Consule pauca boni, Lector, & Nestora uiuas,
Tandem syderei regna capesse poli.

G iij

Habes

Habes hic studiose lector præcipua
 supputationis Ecclesiasticæ rudimen-
 ta, in pueriles quæstiones versa. Pro-
 fecto non ostentandi ingenij causa ex-
 cusa, sed vt hoc doctrinæ genus, quod
 olim in ludis erat frequentissimū, nunc
 autem ferme neglectum & sepultum,
 ad pubem literariam informandam rur-
 sus emergat. Quare bone lector, si qd
 vspiam in numeris, lineis, aut cifris
 per celeritatem peccatum est,
 indulge precor. Et has
 lucubrationes

nostras
 boni
 consule.

*Adm. f. o.
 in Roban
 referre
 ad organa
 tenent*

*Sol en est
 in meridiano
 diat. stare
 vt in. To. Jua
 decimo capite
 vbi. n. x. h. sic habet
 ut statet. Sol in quibus
 x. h. i. in m. r. u. r.
 sol in meridiana
 no. erat*

**VITEBERGAE APVD
 GEORGIUM
 RHAVV.**

ANNO M. D. XXXIX.

*Et a. h. i. d. loc. ist. arca meridiana
 in horis m. h. organa h. a. t. ut 2. v. i. h.
 loci*

inf
char
re
qua
un

3

Mb 622.

X22 13476

8°

v. 8

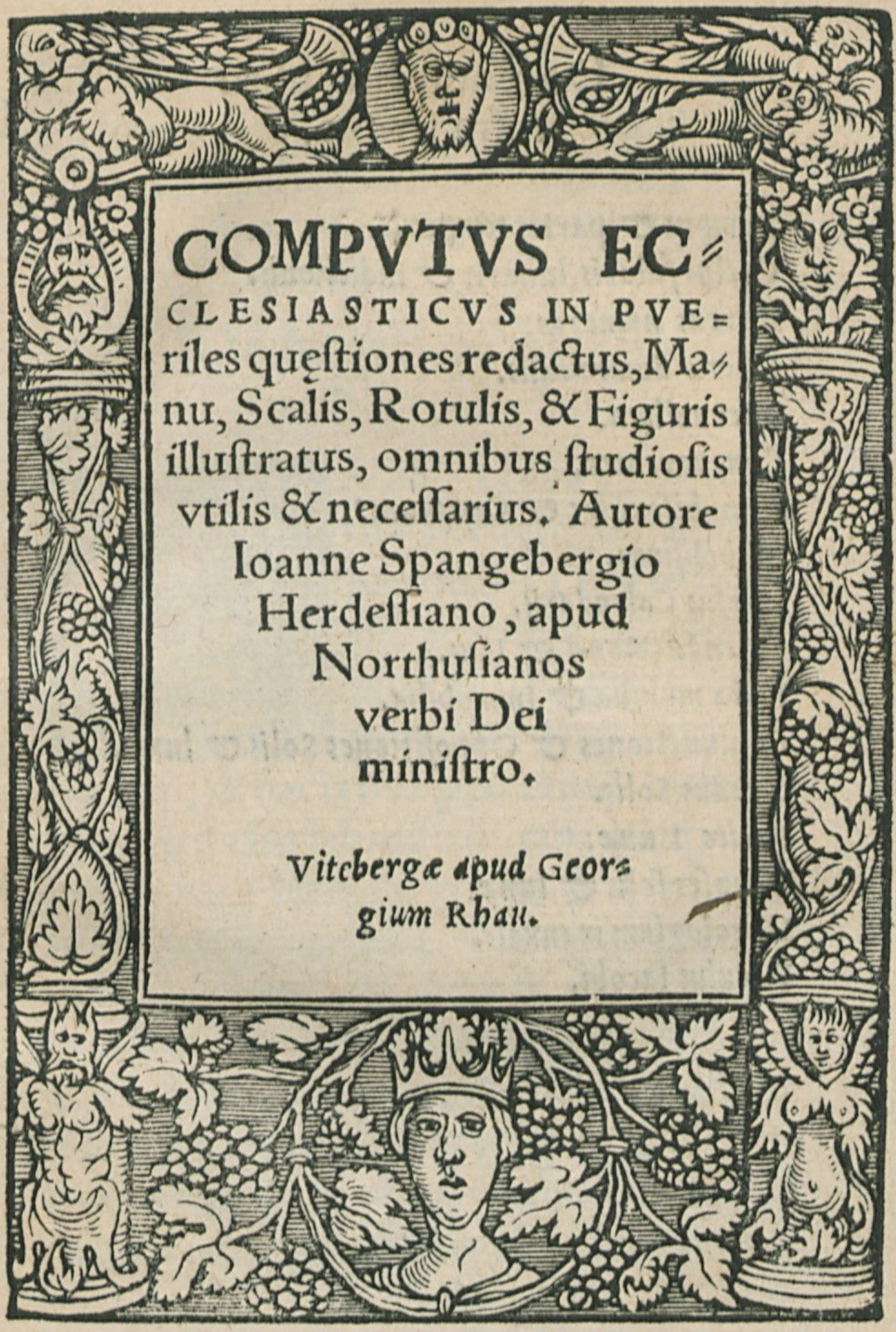

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

B.I.G.

Farbkarte #13

Black 3/Color White Magenta Red Yellow Green Cyan Blue

COMPVTVS EC= CLESIASTICVS IN PVE= riles questiones redactus, Ma= nu, Scalis, Rotulis, & Figuris illustratus, omnibus studiosis utilis & necessarius. Autore Ioanne Spangebergio Herdessiano, apud Northusianos verbi Dei ministro.

Vitebergæ apud Geors gium Rhau.

K. 20 6. n. 1000

primo vort i

